



INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI OCH
ARBETSVETENSKAP

DEM HAR TILLTRÄDE TILL MEDLING VID BROTT?

En diskussion om medlares förhållningssätt
gentemot sekundära parter i medlingsprocessen.

Helena Mäki

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Examensarbete i arbetsvetenskap med inriktning mot konfliktlösning
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2015
Handledare:	Thomas Jordan

Abstract

Examensarbete:	15 hp
Program och/eller kurs:	Examensarbete i arbetsvetenskap med inriktning mot konfliktlösning
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Vt 2015
Handledare:	Thomas Jordan
Examinator:	Kerstin Jacobsson
Nyckelord:	Brottsutsatt, Gärningsperson, Medlarroll, Medling, Medling vid brott, Reparativ rättvisa, Sekundära parter, Transformativ medling,

Syfte: Studiens syfte är att undersöka hur medlare i Göteborg och Stockholm ser på syftet vid medling vid brott och vem som inkluderas i medlingsprocessen. Genom att undersöka hur medlaren förhåller sig till sekundära parter är även syftet att diskutera orsaker till medlarens förhållningssätt.

Teori och tidigare forskning: För att belysa syftet med medlingen och medlarens roll har jag använt mig av interventionsdimensionen och interaktionsdimensionen *Metamodell över Medling* (Alexander 2008). Jag har även använt en omarbetad version av Riskins Grid (Riskin 1996) för att benämna vem som inkluderas i medlingsprocessen samt vem som står bakom beslutet. Den tidigare forskningen som tas upp i studien behandlar medling vid brott som en brottsförebyggande åtgärd (Sehlin 2009), teori och en studie om återintegrerande skam (Braithwaite 1989; Braithwaite & Mugford 1994) och en studie om medlarens roll (Choi & Gilbert 2010).

Metod: Studiens empiriska underlag består av sju semistrukturerade kvalitativa intervjuer med personer som aktivt arbetar, eller har lång erfarenhet av att arbeta som medlare i medling vid brott. Intervjuerna har transkriberats i sin helhet tematiskt strukturerats för att förenkla analys.

Resultat: I min studie har det framkommit att medlare i Göteborg och Stockholm i stor utsträckning följer respektive medlingstradition gällande syftet med medlingen och rollen som medlare. Medlare i både Göteborg och Stockholm följer den reparativa rättvisediskursen då medlingen syftar till att minska de negativa konsekvenserna av ett brott. Det finns en skillnad i hur medlare från Stockholm och Göteborg ser på syftet med medlingen, hur processen ska se ut för att uppnå målet samt vilka som ska inkluderas i medlingsprocessen.

Förord av författaren

Efter ett tips från min handledare, Thomas Jordan, kontaktade jag Lottie Wahlin och Maritha Jacobsson som var i uppstarten av ett forskningsprojekt angående medling vid brott. Forskningsprojekt kommer pågå under två år, finansierad av Allmänna Barnhuset och är förlagd vid Umeås universitet på Institutionen för Socialt arbete. Syftet med deras studie är att kartlägga vilka medlingsmetoder som används i Sverige och hur de relaterar till lagstiftning och andra riktlinjer. Det finns annars begränsat med forskning om vilka medlingsmetoder som används idag i Sverige. Eftersom både min studie och Lottie och Marithas studie handlar om att undersöka medlingsmetoder i Sverige utvecklade vi ett samarbete. Resultatet av vårt samarbete är bland annat att jag hjälpt till med insamlingen av empiri till deras studie och att jag fått en oersättlig inblick i det svenska forskningsområdet gällande medling och medling vid brott. Jag har även fått tillgång till deras kontaktnät i min jakt på intervjupersoner.

Ett stort tack till
min handledare, Thomas Jordan,
mina intervjupersoner i Göteborg och Stockholm,
Angeliqué Fors för inspiration och kunskap och
Lottie Wahlin och Maritha Jacobsson

Ett stort tack till mina korrekturläsande, stöttande vänner
och
min käresta, Samuel

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1 Syfte och frågeställningar	7
1.2 Disposition	7
1.3 Sekundära parter som begrepp	8
2. Bakgrund	9
2.1 Reparativ rättvisa	9
2.2 Olika modeller för reparativ rättvisa	10
2.3 Sverige – Medlingslagen och Socialstyrelsens riktlinjer	11
2.4 Sverige - Medlingsmetoder	12
2.4.1 <i>Den svenska medlingsmodellen</i>	12
2.4.2 <i>Den transformativa medlingsmetoden</i>	13
3. Tidigare forskning	14
3.1 Återintegrerande skam	14
3.2 Medling vid brott i Sverige	15
3.3 Medlarens roll i medling vid brott	16
4. Teori	18
4.1 En metamodell över medling	18
4.2 Riskins Grid	19
5. Metod	21
5.1 Kvalitativ forskningsansats	21
5.2 Explorativ intervju och avgränsning	21
5.3 Målinriktat urval	21
5.3.1 Presentation av studiens intervjupersoner	22
5.4 Tillvägagångssätt	22
5.5 Analysmetod	23
5.6 Forskningsetiska aspekter	24
5.7 Studiens tillförlitlighet	25
6. Resultat och analys	26
6.1 Syftet med medling vid brott	26
6.2 Medlarens roll	28
6.3 Vem inkluderas i medlingsprocessen?	29
6.4 Medlarens roll och förhållningssätt gentemot sekundära parter	34

7. Sammanfattande slutdiskussion	39
7.1 Studiens huvudresultat och diskussion	39
7.1.1 <i>En generell beskrivning av medlingsprocessen i Stockholm</i>	39
7.1.2 <i>En generell beskrivning av medlingsprocessen i Göteborg</i>	40
7.2 Slutdiskussion och vidare forskning	40
Litteratur- och källförteckning	42
Bilaga 1, Intervjuguide.....	44

1. Inledning

Konflikter har alltid intresserat mig. Det kan röra sig om samtal *i* eller *om* konflikter, eller att diskutera olika konfliktperspektiv. Mitt intresse för medling vid brott började med att jag läste Nils Christies artikel, *Conflict as property* (1977). I artikeln diskuteras det att ett brott ses som en konflikt där staten och professionella aktörer, så som advokater, kliver in och representerar den brottsutsatte och gärningspersonen i vårt moderna rättssystem, den så kallade retributiva rättvisan. Den brottsutsatte är först ett offer i en händelse och förlorar sedan brottsfallet till staten och gärningspersonen både representeras av staten och fräntas all mänsklig kontakt med den brottsutsatte (Christie 1977:3, 8-9). Istället för det retributiva straffsystemet, där ett brott skapar skyldigheter gentemot staten, erbjuder den reparativa rättvisan synsättet att brottet begås mot människan och hennes relationer, som i sin tur skapar skyldigheter att göra rätt för sig. Rättvisan innebär då en lösning som främjar reparation, försoning och trygghet för parterna och samhället (Zher 2005:181). MacCold och Wachtel (2003:1-3) menar att den reparativa rättvisans grundantagande, att brott skadar människor och deras relation, kräver en omfattande process där både samhället, gärningspersonen och den brottsutsatta deltar.

När ett brott inträffar drabbas ofta flera personer än dem personer som var med under själva händelsen och i min studie benämns dom som sekundära parter. Det kan exempelvis vara familjemedlemmar, kompisar eller andra personer i närsamhället. I Sverige är det lagstadgat att gärningspersoner under 21 år, som antingen erkänt eller delvis erkänt delaktighet i ett brott, ska erbjudas medling vid brott. I Lagen (2002:445) om medling med anledning av brott, står det att syftet med medlingen är att minska de negativa konsekvenserna av ett brott för båda parterna. Lagen är utformad för att främst gälla ungdomsbrottslighet men det är upp till varje kommun om det erbjuds medling till personer äldre än 21 år. Om det anses förenligt med syftet med medlingen kan vårdnadshavare eller andra stödpersoner vara närvarande under medlingen.

I Marklunds avhandling, *Ett brott – två processer* (2011:7), understryker hon att det finns begränsat med forskning inom medling vid brott. Hon anser att det finns en utbredd okunskap om medling vid brott i Sverige. Som det framgår i mitt förord så finns det också begränsat med forskning om vilka medlingsmetoder som används i medling vid brott i Sverige. Dock är det allmänt känt att Göteborg och Stockholm arbetar med två olika medlingsmetoder i medling vid brott. Medlingsverksamheten i Göteborg arbetar med en transformativ medlingsmetod och Stockholm arbetar med en medlingsmetod som har beskrivits som en processinriktad medling. Det som denna studie är intresserad av att undersöka är: hur medlare från två olika

medlingstraditioner resonerar om syftet med medling vid brott och hur det påverkar vem som inkluderas i medlingsprocessen. Studien avser att bidra till forskningen om medling vid brott och medlingsmetod i Sverige samt undersöka hur medlare resonerar kring sekundära parter i medlingsprocessen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att undersöka hur medlare i Göteborg och Stockholm ser på syftet vid medling vid brott och vem som inkluderas i medlingsprocessen. Genom att undersöka hur medlaren förhåller sig till sekundära parter är även syftet att diskutera orsaker till medlaren förhållningssätt utifrån reparativ rättvisa, medling vid brott, och medlingsmetod. För att uppnå syftet med studien använder jag mig följande frågeställningar:

1. Vad anser medlare syftet vara med medling vid brott och hur förhåller sig medlare till sekundära parter under medlingsprocessen?
2. Vilka möjligheter och/eller hinder ser medlare med att inkludera sekundära parter i medlingsprocessen?
3. Vilka föreställningar ligger till grund för medlaren förhållningssätt gentemot sekundära parter?

1.2 Disposition

I Kapitlet som följer dispositionen presenterar jag begreppet sekundära parter eftersom det har varit helt självklart att använda begreppet vill jag redogöra för dess innebörd i studien. I studiens följande bakgrundskapitel presenteras reparativ rättvisa, medling vid brott och två medlingsmetoder. Jag har valt ett omfattande bakgrundskapitel till studien för att ge läsaren inblick i medling vid brott och vad den regleras av idag i Sverige samt medlingsmetoder för att ge förförståelse för studiens ämnesområde. Det finns ingen tidigare forskning om hur medlare från olika medlingstraditioner förhåller sig till sekundära parter, varken i en nationell eller internationell kontext. Därför har jag valt ut tre studier som behandlar tre ämnen som relateras till mitt syfte: återintegrerande skam och sekundära parter (Braithwaite & Mugford 1994), återintegrerande skam i Sverige (Sehlin 2009) och medlaren roll i en reparativ process (Choi & Gilberts (2010). I samband med första studien beskrivs även teorin om återintegrerande skam (Braithwaite 1989). I kapitlet som följer tidigare forskning presenteras studiens teoretiska ramverk som utgår från Metamodell över medling (Alexander 2008) och Riskins Grid (Riskin 1996). Det teoretiska ramverket behandlar tre dimensioner: vad syftet med medlingen är, vilken roll medlaren har och vem inkluderas i medlingsprocessen. I kapitel 5 presenteras och motiveras

studiens kvalitativa metod och analys, det målinriktade urvalet, studiens tillvägagångssätt, forskningsetiska aspekter samt en diskussion om studiens tillförlitlighet. I kapitel 6 presenteras studiens resultat och analys som är indelade under fyra tematiskt indelade rubriker. Slutligen besvaras studiens frågeställningar och avslutas med en diskussion.

1.3 Sekundära parter som begrepp

Jag har valt att använda begreppet *sekundära parter* med inspiration från mina studier om konfliktanalys i Afrika¹. I denna studie har begreppet fått en annan innebörd än kartläggning av aktörskap i konflikter. Sekundära parter innebär personer de berörda parterna har anknytning till och/eller personer som berörs av konflikten/brottet. Det kan vara familjemedlemmar, släktingar, kompisar, behandlingspersonal eller andra personer. Inom reparativ rättvisa använder man begreppen *indirect stakeholders* (indirekta intressenter). Ibland med betydelsen anhöriga, så som familj, ibland på samhälls nivå så som grannskapet eller Polisen (MacCold & Watchel 2003:3, Johnstone & Van Ness 2011:42, 400). Indirekta intressenter anser jag vara en problematisk översättning och leda associationer till förhandlingssituationer. I medlingslagen används vårdnadshavare och stödperson och Marklund (2011:14) använder begreppet sekundära parter med snarlik innebörd som medlingslagen.

Idag används medling vid brott en brottsförebyggande åtgärd för ungdomar och generellt kommer mest ungdomsären den till medlingsverksamheterna i Göteborg och Stockholm. Sekundära parter behöver inte vara föräldrar eller vårdnadshavare. Jag menar att begreppet sekundära parter är lämplig för att det inte innebär en riktning mot det ena (stöd) eller det andra (intressenter). Följaktligen blir den brottsutsatte och gärningspersonen de primära parterna. Begreppet brottsutsatt och gärningsperson är begrepp som mina intervjupersoner oftast använder. Begreppet gärningsperson är mer könsneutralt än gärningsman och begreppet brottsutsatt är mindre värdeladdat än brottsoffer.

¹ Kurs: *Politiska förhållanden, konflikt och konflikthantering i Afrika*, Göteborgs Universitet, Globala studier, Vt 2013.

2. Bakgrund

Bakgrunden syftar till att ge läsaren en inblick i medling vid brott. I följande stycken presenteras den reparativa rättsfilosofin och olika modeller för att uppnå en reparativ rättvisa. Sedan presenteras vad medling vid brott regleras av i Sverige och vad den säger om sekundära parter. Sist presenteras de två olika medlingsmetoderna som används i Göteborg och Stockholm.

2.1 Reparativ rättvisa

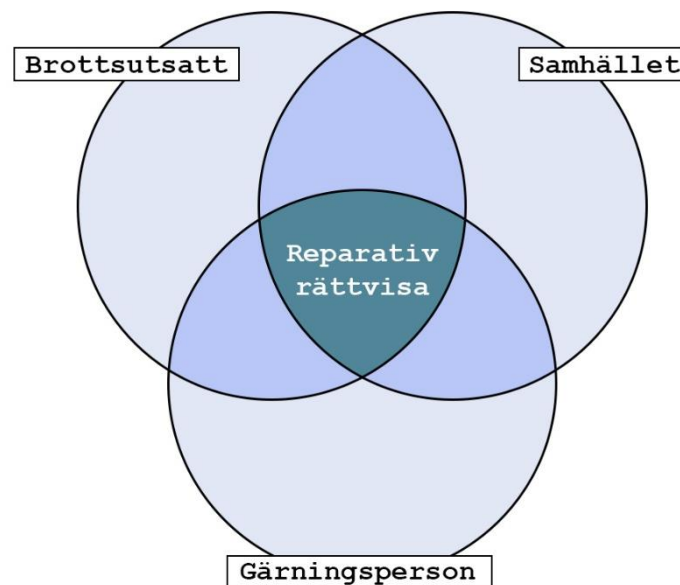
Rättsfilosofin *Restorative Justice* översätts på svenska till reparativ rättvisa. Globalt finns det en uppsjö av olika användningsområden och den reparativa process är svår att definiera. Johnstone och Van Ness (2007:5-6) beskriver det att övergripande målet är att förändra hur dagens samhälle ser på och hanterar brottslighet. Det vanligast rådande rättssystemet, den retributiva rättvisan (som det kallas i den reparativa rättvisediskursen), ställs som motsats till den reparativa rättvisan. Zher (2005:181) beskriver att den retributiva rättvisan ser brottslighet som ett brott mot staten. Brottet definieras av lagen och grad av skuld bestäms genom en tävling, utkämpad av staten och gärningspersonen, reglerad av systematiska regler. Den reparativa rättvisan är istället ett brott något som begås mot människan och hennes relationer som i sin tur skapar skyldigheter att göra rätt för sig. Rättvisan innebär då en lösning som främjar reparation, försoning och trygghet som gärningspersonen, den brottsutsatte och samhället tillsammans eftersträvar (Zher 2005:181, 185). En brottsrelaterad reparativ process enligt Johnstone och Van Ness (2007:7) innehåller en eller fler av följande punkter:

- En eller fler brottsutsatta och gärningspersoner, tillsammans med andra personer berörda av brottet eller som de berörda har en anknytning till, möts under ett informellt möte. Under mötet diskuteras saker som berör händelsen, vad det har resulterat i, vad som kan repareras och ibland vad som kan förhindra att det händer igen.
- Betoning läggs på att stärka de personer som antingen är drabbade av ett brott eller som har utfört en brottshandling.
- Processen bör vara inriktad mot gärningspersonens/personernas ansvarstagande och en gottgörelse gentemot de berörda av brottet. Det ska vara ett första steg till återintegrering i samhället istället för stigmatisering.
- Mötet och processen guidas av vissa grundläggande principer så som respektfullt uppförande gentemot varandra och våld och rättelse gentemot varandra ska undvikas.

- Processen bör speciellt rikta in sig gentemot de konsekvenserna de brottsutsatta fått av händelsen och hur man skulle kunna mötas deras behov.
- Processen betonar att, i viss utsträckning, stärka eller reparera relationer mellan personerna.

2.2 Olika modeller för reparativ rättvisa

Som jag tidigare nämnt finns det olika modeller för reparativa processer gällande brott. *Medling* innefattar vanligtvis de direkt berörda parterna, *konferenser* inkluderar en större grupp berörda personer som närstående familj och vänner och *cirklar* inkluderar närsamhället och samhällsrepresentanter som skola, socialarbetare och polis (Jacobsson, Wahlin & Andersson 2013:15). MacCold och Wachtels modell, Restorative Practice Typology (2003:3), ger en bra överblick över olika reparativa processer och vilka som inkluderas i dessa.



Figur 1. MacCold och Wachtel's Restorative Practice Typology (2003).

I mitten av modellen (figur 1) möts tre parter; brottsutsatt, gärningsperson och samhället. MacCold och Wachtel (2003:2) anser att när alla tre parter möts sker en omfattande reparativ process. Exempel på dessa är familjekonferenser och fredcirklar. I de tre angränsande områden till mitten, möts bara två av tre parter. När två parter möts anses det vara en delvis reparativ process. Exempel på processer dessa är medling vid brott (Victim-Offender-Mediation) och grupprogram för stöd till brottsutsatta. Längst ut i modellen finns program som enbart inkluderar en av parterna. Här anses den reparativa processen vara begränsad. MacCold och

Wachtel (2003:1-3) menar att den reparativa rättvisans grundantagande, att brott skadar människor och deras relation, innebär en omfattande process. När medling sker mellan den brottsutsatte och gärningspersonen utan att inkludera den närstående familjen och närsamhället sker enbart en delvis reparativ process, då familjen anses vara en av de direkt berörda parterna. I anknytning till deras modell ställer de frågan; 'vem är drabbad, vad är deras behov och hur kan deras behov mötas?'.

2.3 Sverige – Medlingslagen och Socialstyrelsens riktlinjer

Nils Christies artikel, *Conflict as property* 1977, som jag nämner i inledningen, bär budskapet att konflikter kidnappats från folket av staten och professionella. Christie (1977:3, 8-9) argumenterade att personer berörda av ett brott omyndigförklaras och systematiskt nekas fullt deltagande i något som kan ha varit en av de viktigaste händelserna i deras liv. Artikeln betraktas som startskottet för Nordens moderna medlingsrörelse (Hareide 2006:23). I Norden var medling vid brott från början ett alternativ till att hantera ungdomsbrottslighet och har sedan dess utvecklats till olika nordiska modeller med inspiration hämtad från USA, England, Nya Zeeland och Sydafrika (Hareide 2006:23-30).

Lagen om medling med anledning vid brott 2002:445, beskrivs i proposition 2001/02 ha karaktären av en ramlag (Prop. 2001/02:1). Medlingslagen avser att gärningspersonen och målsägande möts för att tala om brottshändelsen och dess konsekvenser. Medlingen syftar till att verka för båda parterna i syfte att minska de negativa konsekvenserna av ett brott. Med en opartisk medlare träffas parterna och målsägande får chans att bearbeta brottshändelsen och gärningspersonen en möjlighet till ökad insikt om brottets följder. I paragraf 8 står det: om det är förenligt med syftet med medlingen och det anses lämpligt, ska gärningspersonen och målsägandes vårdnadshavare ges tillfälle att vara med under medlingsmötet. I paragrafen står det även att andra personer kan tillåtas närvara om det anses som lämpligt (Medling med anledning vid brott 2002:445). Med *annan person* avser det någon annan person än vårdnadshavaren så som en anhörig, familjehemsförälder, annan vårdgivare eller stödperson till den brottsutsatte eller gärningspersonen (Socialstyrelsen 2009:133).

I propositionen understryks, av både regeringen och brottsförebygganderådet (BRÅ), vikten av att föräldrar engagerar sig för att komma till rätta med den ungdomens brottslighet (Prop. 2001/02:126). Detta understryks även i socialtjänstens handbok *Barn och unga som begår brott* från 2009. Socialnämnden bör informera vårdnadshavare om medlingsverksamheten förbereder kontakt med någon under 18 år. Medlaren kan även göra bedömningen att vårdnadshavare inte

bör närvara vid medlingen om det finns en risk att medlingsresultatet kan bli förfelat (Socialstyrelsen 2009:123-128, 133-134).

2.4 Sverige - Medlingsmetoder

Det finns ingen given medlingsmetod i en brottrelaterad medling. Många medlingsmetoder är avtalsorienterade men när det kommer till medling vid brott är processen präglad av dialog med fokus på den helande processen för den brottutsatte, gärningspersonens ansvarstagande och någon form av återställande (Umbreit, Coates & Vos 2004:280-281). Marklund (2011:121) argumenterar att metoden som används i Sverige strukturellt stödjer sig på både avtalsorienterad medling och transformativ medling. De bakomliggande teorierna om parternas behov och känslor samt om medlarens roll kommer från den transformativa medlingen.

2.4.1 Den svenska medlingsmodellen

I enlighet med lagen krävs det att brottet är polisanmält för att en medling ska ske. Polisen är en av de vanligaste instanserna att tillfråga den misstänkte om medlingsverksamheten får kontakta dem. Om den misstänkte vill så kontaktar medlingsverksamheten personen och bjuder in till ett förmöte. Om gärningspersonen vill fortsätta till ett medlingsmöte så ska hens vilja till medling rapporteras till åklagaren för en bedömning om eventuell åtalsunderlåtelse i ärendet. Den brottsutsatte kontaktas och om denne vill kallas den till ett förmöte. Om parterna sedan är intresserade av att träffa varandra bestäms tid för ett medlingstillfälle (Jacobsson m.fl. 2013:56). I Jacobssons m.fl. studie *Den svenska medlingsmodellen* (2013:102-103), beskrivs medling med anledning av brott som en processorienterad medling med inslag av avtalsorienterad medlingsmetod. Under förmötet och medlingsmötet pratas det kring två olika teman; brottshändelsen och konsekvenserna av brottet. Det diskuteras både fysiska och känslomässiga aspekter kring de två temana. Utöver att medlaren förklarar sin roll, vad medling är och de rättsliga aspekterna av medlingen, så får parterna under förmötet berätta om brottshändelsen, hur det gick till och vilka konsekvenser händelsen bidragit till. Sedan får parten frågor om inställningen till den andre personen, om den vill möta den andra parten i ett medlingsmöte och om de vill ha med sig någon under medlingsmötet. Medlingen delas in i olika faser som först börjar med en introduktion där medlaren inleder mötet och berättar om olika förhållningsregler. Den brottsutsatte börjar därefter berätta om sin upplevelse av händelsen följt av att gärningspersonen berättar sin upplevelse. Sedan får parterna berätta om vilka konsekvenser som följt efter händelsen. Parterna får sedan möjlighet att ställa frågor och diskutera en eventuell överenskommelse eller ett avtal. I slutet kan stödpersoner säga något, som i annat fall ska ha en passiv roll (Jacobsson m.fl. 2013:58, 78-79). Odén, Wahlin, Lind och Carling skriver

i handboken för medling vid brott (2007:44) att det är viktigt att det inte uppstår några överraskningar under medlingen. Kommer några personer att medverka under medlingen är det viktigt att parterna är väl förberedda. Stödpersoner ska ha en passiv roll men bör de ges tillfälle att säga något men samtalet ska i huvudsak föras mellan den brottsutsatte och gärningspersonen.

2.4.2 Den transformativa medlingsmetoden

Den *transformativa medlingsmetoden* används i västra Sverige i medling vid brott. Den transformativa konfliktteorin utgår ifrån att en konflikt är en kris i interaktionen mellan personer. Konflikter handlar inte främst om rättigheter, makt eller intressen, utan det som påverkar personerna mest i konflikten är interaktionsmönstret den medför. Konfliktinteraktionen medför en negativ spiral som är alienerande och demoniserande, både för parterna själva och andra personer i närheten. Parterna i konflikten blir oförmögna till en vettig interaktion och blir mer självcentrerad och svag. Genom att vända den negativa konfliktspiralen kan parterna gå från svaghet till styrka, från självcentrerad till mer mottaglig och utveckla en mer ömsesidig förståelse. En medlare kan hjälpa till i processen genom att förmedla *empowerment* och *recognition*² (Bush & Folger 2010:61- 70). I den transformativa medlingen är det parterna som bestämmer hur processen ska se ut, vad det ska talas om och om det skulle bli något avtal. Medlaren faciliterar³ processen och förmedlar empowerment och recognition genom aktivt lyssnande och reflektion. Empowerment-förändringen syftar till att parten ska gå från svaghet till styrka, recognition-förändringen syftar till att gå från självupptagenhet till förståelse (2010:79-80, 86, 90). Bernard Le Roux är en av aktörerna till att den transformativa metoden används i Göteborg. Le Roux (2010:14-15) menar att inom det transformativa ramverket ses ett brott som en del av ett interaktionsled. Brottet är en upplevd företeelse som bryter mot lagen som antingen är skapad av en större konflikt eller skapar fler konflikter. Medlingen fokuserar på interaktionen mellan parterna och fokuserar inte på brottshändelsen. Företeelsen kan ha orsakat att den brottsutsatte och gärningspersonen känner sig försvagade och självcentrerade, eller att den uppkommit från en situation där gärningspersonen agerat utifrån ett försvagat och självcentererat tillstånd mot en tidigare känd eller okänd person. Medlaren ska inneha en icke värderande hållning och stödja parternas egenmakt för att de själva ska göra val och komma fram till den lösning som passar dem själva bäst.

² **Empowerment**. Det finns ingen svensk översättning som motsvarar begreppet. Närmaste översättningen är myndiggörande, självbestämmande. **Recognition** kan översättas till bekräftelse och erkänsla (Norman & Öhman 2011: 95). Mina intervjupersoner från Göteborg använder begreppet recognition och empowerment. För att underlätta läsningen använder jag de engelska begreppen.

³ **Facilitera**, underlätta (Norman & Öhman 2011:86).

3. Tidigare forskning

Som jag nämner tidigare finns det begränsat med forskning inom studiens forskningsfält. I följande kapitel kommer jag presentera och diskutera tre studier vars ämne i sig har kopplingar till mitt syfte. Den första studien, *Conditions of Successful Reintegration Ceremonies, Dealing with Juvenile Offenders* av Braithwaite och Mugford (1994), handlar om vilken roll sekundära parter kan ha i familjekonferenser som är en medlingsmodell för medling vid brott. Under samma stycke förklaras Braithwaites (1989) teori om *Återintegrerande skam*. Sedan presenteras Sehlins (2009) kvantitativa studie kring huruvida medling vid brott förebygger återfall. Sist presenteras Choi och Gilberts (2010) studie kring medlarens roll vid medling vid brott i USA.

3.1 Återintegrerande skam

Återintegrerande skam (reintegrative shaming) förknippas i praktiken med reparativa processer, speciellt med anledning av brott. Braithwaites teori om återintegrerande skam publicerades 1989 i boken *Crime, Shame and Reintegration*. Teorin tar avstamp i påståendet att samhällets reaktion på ett brott kommer att få motsatta effekter om det antingen är stigmatiserande eller återintegrerande. En stigmatiserande reaktion leder till en större återfallsrisk och en dragning till kriminella subkulturer medan återintegrerande skam leder till mindre brott och en lyckad återintegrering i samhället. Nyckeln till en lyckad återintegrerande ceremoni är det ömsesidiga beroendet mellan människor, samhälle och familj som sluts upp i en ceremoni, så kallad grupp- eller familjekonferens. Under konferenserna kommunicerades missnöjet (skam) över handlingen personen utfört för att fördöma handlingen medan personen bakom brottet visas respekt. Enligt Braithwaite kan iscensättandet av skam beskrivas som de sociala processer som uttrycker missnöje och har en avsikt att skapa ånger i mottagaren. Det kan handla om uttalanden, kroppsspråk, skratt etc. (Braithwaite 1989:12, 100-102).

Studier på hur lyckade processer som använder återintegrerande skam på unga lagöverträdande är gjorda av Braithwaite och Mugford (1994). Genom deltagande observationer studerade forskarna lokalsamhälles⁴- och familjekonferenser med 23 unga lagöverträdare i Auckland, Nya Zeeland och Wagga Wagga, Australien. Under konferenserna deltog mellan 5 och 30 deltagare. Förutom den brottsutsatte och gärningspersonen deltog oftast deras närmaste anhöriga men också grannar, lärare och vid en konferens en fotbollstränare (Braithwaite & Mugford 1994:139-140). I Wagga Wagga tillfrågades gärningspersonerna hur deras familj upplevt

⁴ Översatt från ”community circles”.

händelsen. Ofta kom svaret att deras anhöriga var upprörda över händelsen och genom följdfrågor utforskas varför de är upprörda i syfte att öka ungdomens förståelse över att handlingen var dålig medan personen bakom brottet är omtyckt. Ofta kan budskapen innehålla både stigmatiserande och återintegrerad skam. En fotbollstränare uttrycker till en ungdom:

Stealing cars. You've got no brains boy... But I've got respect for you. I went because I care about you. You're a brilliant footballer, boy (Braithwaite & Mugford 1994:146).

Braithwaite och Mugford (1994) beskriver att detta är en lyckad återintegrerande ceremoni då det är en hög återintegrerande skam medan låg grad av stigmatiserande skam. Ceremonin har en relativt öppen struktur. Nyckelprinciperna som ska guida ceremonin är: den brottsutsatte ska få stöd, men ska respektera och stötta gärningspersonen, handlingen ska fördömas samt att engagera anhöriga till gärningspersonen i processen (Braithwaite & Mugford 1994:166-167).

Teorin om återintegrerande skam (Braithwaite 1989) är den grundläggande teorin som används i Braithwaite och Mugfords (1994) studie och därför nödvändig att förklara. Braithwaite och Mugford (1994) studie är visar genom exempel hur återintegrerande skam kan fungera i praktiken⁵. I relation till min studie så går det att härleda återintegrerande skam till medlingslagen. I lagen om medling med anledning av brott (2002:445) står det att medlingen ska syfta till att ge gärningspersonen en ökad insikt till brottets konsekvenser. Med en utgångspunkt i Braithwaite och Mugford (1994) studie nyanserar denna studie skuld och skam i relation till medling vid brott (VOM) i Sverige. I studien undersöker jag om medlaren uttrycker och om det finns någon uttalad funktion med skuld och skam inom medling vid brott samt om sekundära parter fyller någon funktion med att förmedla skuld och skam.

3.2 Medling vid brott i Sverige

I Sehlin's avhandling; *Förebygger medling återfall i brott bland unga gärningsmän? En återfallsstudie av medlingsverksamheterna i Hudiksvall & Örnsköldsvik* (2009), redovisas en kvantitativ studie om medling och återfall. Sehlin analyserade data från 1194 ungdomar mellan åldrarna 8-18 mellan åren 1996 till 2003. 639 ungdomar hade deltagit i en medling och jämfördes med en kontrollgrupp som bestod av 501 ungdomar som avböjt till medling (2009:51-52). Studiens resultat visar att återfallsrisken bland de ungdomar som deltagit i medling var mindre än de ungdomar som inte hade deltagit. Studiens förklaringsmodell till att medlingen

⁵ Det bör nämnas att det finns både kvantitativa och kvalitativa studier om reparativa processer som visar vad som fungerar bättre och sämre med familjerådslag, medling vid brott (VOM) i relation till återintegrerande skam och dess funktion i relation till brottsförebyggande (Latimer, Dowden & Muise 2011, Dansie 2010, Maxwell & Morris 2001; Cherney & Sutton 2007).

förhindrar brott, är att de känslor som är kopplade till skam synliggörs och förstärks under medlingen. Sehlin (2009:79-90) använder Braithwaites teori om återintegrerande skam för att förklara effekten. Den inre skammen skapar ångest hos gärningspersonen och förstärks vid ett möte med den brottsutsatte. Gärningspersonens skam gentemot hens familj och omgivning förklaras som en yttre skam. Studien är omfattande och kommit fram till signifikanta samband mellan medling och återfallsrisk, alltså att medling vid brott är brottsförebyggande (Sehlin 2009:51-52, 64). Den begränsning som finns i Sehlins (2009) forskning är att ungdomar tillskrivs skam, utan att själva skatta upplevd skam. Sehlin (2009:25-26) använder enbart en fallbeskrivning för att styrka den upplevda skammen i ett brott mot en juridisk målsägande (en tennisklubb). Jag anser dock att forskningen är relevant för min studie. Sehlin (2009) uttrycker att skam och skuld är brottspreventivt och därför blir således intressant att ha med i syfte att undersöka hur medlaren reflekterar om medling sker i ett brottspreventivt syfte och om skuld och skam synliggörs under medlingen. Min studie syftar att bidra till en mer nyanserad bild av hur medlare tänker kring medlingsprocessen och undersöker bland annat syftet med medling och rollen som medlare.

3.3 Medlarens roll i medling vid brott

Choi och Gilberts studie *'Joe everyday, people off the street'* (2010) är en kvalitativ studie om medlarens roll och färdigheter i medling vid brott (Victim-Offender-Mediation-program). Studien baseras på 34 intervjuer med 37 intervjupersoner, 8 unga gärningspersoner, 8 föräldrar till gärningspersonerna, 8 brottsutsatta, 10 medlare och 3 referensskällor. Intervjuerna är kopplade till fyra ärenden under året 2007, gällande lagöverträdelser från mindre till allvarliga brott (Choi & Gilbert 2010:207, 212). Studien baseras på reparativa grundvärderingar så som hur bra medlaren faciliterar och kontrollerar processen, medlarens neutralitet, hur medlaren visar respekt och skapar en bra miljö för den brottsutsatte och samarbetar med andra medlare. De understryker i studien att verksamheter som anammar reparativ rättvisa i medling vid brott tolkar och använder de reparativa grunderna på olika sätt. Intervjupersonerna upplevde att medlarna hade en stödjande roll under medling som kan beskrivas som icke-styrande och diskret. Dock så framkommer det att deltagare upplevde att processen inte tillät dem att diskutera allt de ville, vid vissa tillfällen var medlaren okänslig gentemot den brottsutsatta och att parterna inte fick nog med tid att förbereda sig innan medlingen. Forskarna lyfter ett varnande finger för "fast-food" tendenser, alltså att de reparativa värdena inte följs fullt ut och att medlingen då blir en snabb och byråkratisk process. De framhäver vikten med att medlare

får omfattande utbildning i de reparativa värdena så den brottsutsatte inte blir utsatt under medlingen (Choi & Gilbert 2010:223-225).

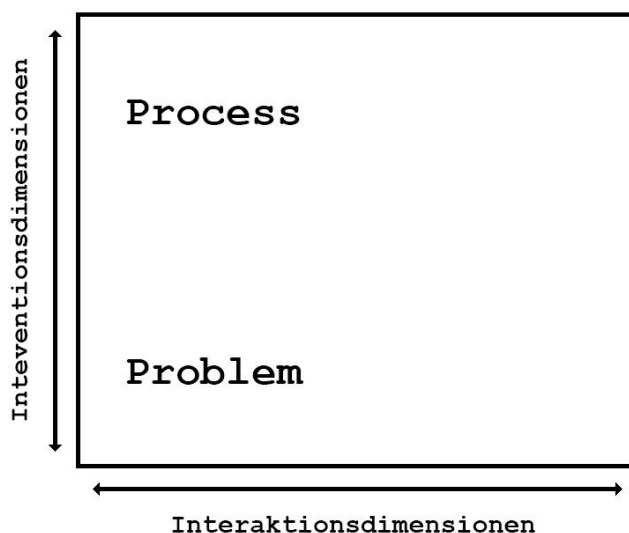
Hur Sverige använder medling vid brott skiljer sig från hur andra länder implementerat medling vid brott. Choi och Gilberts (2010) studie ger en riktning kring vilka reparativa värden som undersöks i medling vid brott. Choi och Gilberts (2010) studie riktar in sig på medlarens roll i förhållande till de reparativa värdena. Eftersom både Göteborg och Stockholm verkar inom en reparativ process så är det av intresse att undersöka vilka reparativa värden medlaren i respektive stad förhåller sig till. Huvudfokus för min studie är att undersöka medlarens förhållningssätt gentemot sekundära parter. I förhållande till Choi och Gilberts (2010) studie bidrar min studie att nyansera hur medlare i Sverige beskriver sin roll i relation till syftet med medlingen och hur detta i sin tur påverkar förhållningssättet gentemot sekundära parter.

4. Teori

Jag har använt två teorier för att fördjupa min analys och i följande kapitel presenteras och diskuteras studiens teoretiska ramverk.

4.1 En metamodell över medling

The mediation metamodel av Alexander (2008) är en metamodell över medlingsmodeller. Alexanders teoretiska matris över interaktion och intervention är en adekvat teori för min studie då syftet är att diskutera orsaker till medlarens förhållningssätt. Alexander bygger upp en teoretisk matris utifrån medlarens intervention och interaktion. Syftet med meta-modellen är att systematisera kring hur teorier och värderingar påverkar hur medlaren agerar (Alexander 2008:98,107). Modellen delas upp i två dimensioner, (1) interventionsdimensionen - grunden för interaktion inom ramen medling. (2) interaktionsdimensionen - den typ av ingripande medlaren gör för att lösa tvisten (Alexander 2008:101-102).



Figur 2. The Mediation Metamodel: Understanding Practice (Alexander 2008).

Ovan, i Figur 2, presenteras det hur dimensionerna är placerade i förhållande till varandra. Interaktionsdimensionens innehåll står i relation till de olika diskurser som finns inom medlingsområdet om målet och det önskade resultatet med medlingen. Alexander (2008:102-103) kategoriserar dem enligt följande: *Positional-distributive bargaining discourse*, som syftar till att nå en godtagbar uppgörelse ofta genom kompromiss och *Interest-based or integrative negotiation discourse*, som syftar till att få parterna att nå en lösning på konflikten som innefattar mer än en uppgörelse, under medlingen undersöks parternas underliggande behov och intressen snarare än position och sakfrågor och den sista, *Transformative, restorative, and*

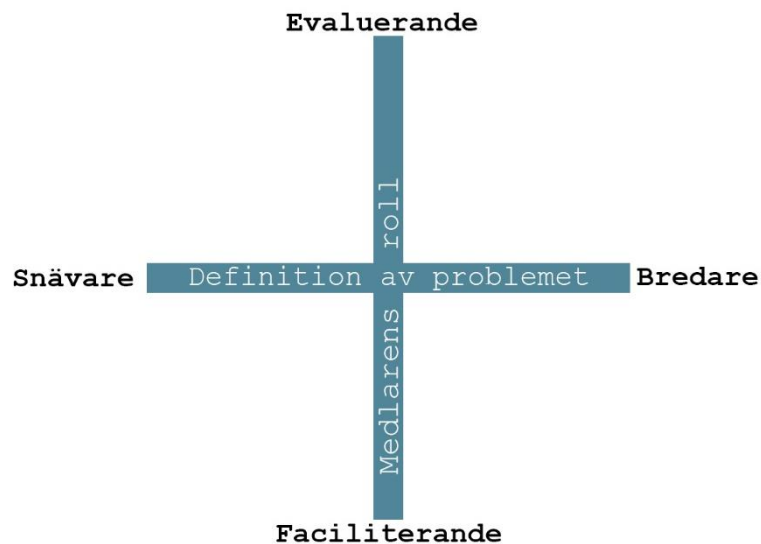
healing dialogue discourse, som i förhållande till de tidigare diskurserna lägger istället stor fokus vid resultatet av medlingen. Inom dialogdiskursen fokuserar sig medlaren eller medlingen på kommunikationen mellan parterna och relationen mellan parterna. Syftet med medlingen kan variera så som transformation av en relation, försoning, helande eller social transformation av en grupp.

Alexander (2008:103) utgår ifrån att en medlares fokus antingen ligger i ingripandet av problemet eller processen. *Problemorienterade medlingsmetoder*, eller *-medlare*, ingriper i sakfrågor som rör konflikten. *Processorienterade medlingsmetoder*, eller *-medlare*, fokuserar på medlingens struktur och dynamik. Strukturen kan då handla om att planlägga för separata möten, sätta agendan för medlingen och arrangera sittplatser i rummet. Medlingsdynamik syftar på de ingripanden och de handlande medlaren gör som påverkar hur parterna kommunicerar med varandra, exempelvis en specifik turordning om vem som ska börja och hur kommunikationen ska se ut mellan parterna och medlaren. Alexander (2008:117) understryker dock att dessa metoder är flytande i praktiken och att en medlare kan växla från den ena metoden till den andre beroende på parterna.

Interventionsdimensionen i Alexanders Metamodellen (2008) avser att belysa vilket syfte medlaren uttrycker att medling vid brott har (Figur 2). Jag använder interventionsdimensionen för att besvara frågeställningen om vilket syfte medling vid brott har enligt medlaren. Interaktionsdimensionen använder jag för att belysa vilken roll medlaren har för att uppnå det önskade resultatet eller uppfylla syftet med medlingen. Dimensionerna avser också att undersöka om det finns en samsyn över syftet med medlingen, en metod som representerar ett syfte med medlingen eller om det är beroende på medlaren vad hen uttrycker vara syftet med medlingen, alltså en individuell spridning.

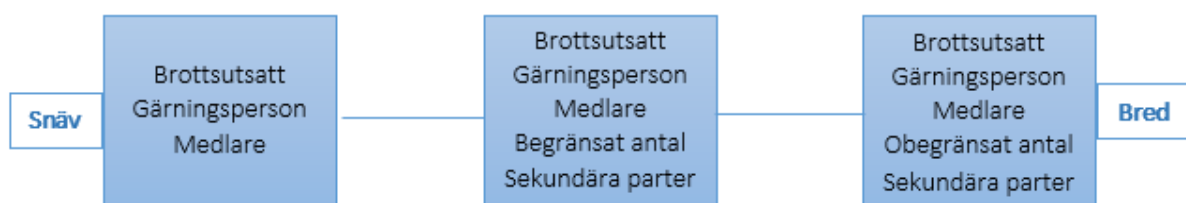
4.2 Riskins Grid

I bakgrunden ovan beskriver jag att metod och modell för medling vid brott variera. *Riskins Grid* (1996) är en modell om medlarrollen utifrån definitionen av problemet och medlarens roll. Modellen består av två dimensioner, det ena är hur omfattande problemet eller konflikten som medlingen syftar till att adressera. Högst upp i modellen (se Figur 3), evaluerande, är det vilka strategier och tekniker, så som lagar, som kan vara till hjälp att utvärdera frågor i medlingen. Den andra änden är faciliterande, strategier och metoder som underlättar för parterna i medlingen (Riskin 1996:17).



Figur 3. Riskins Grid (Riskin 1996:25).

I Riskins Grid (Figur 3) innebär en snäv definition av problemet, exempelvis att det kan handla om hur mycket en part är skyldig att betala till den andra parten i konflikten. I andra änden av dimensionen (Figur 3), en bred definition, kan exempelvis handla om hur man ska förbättra kommunikationen och villkoren i ett visst sammanhang/gemenskap (Riskin 1996:17). Riskins Grid har kritiserats för att bland annat för att vara statisk och enbart inkludera två dimensioner och Riskin har publicerat reviderade modeller som svar på kritiken (Alexander 2008: 99). Jag har valt att använda originalversionen av Riskins Grid (Riskin 1996) men tolkat om den på ett annorlunda sätt än hur den beskrivs i den ursprungliga modellen. I Figur 4, är fortfarande modellen statisk men fokus har flyttats från medlaren till medlingsprocessen.



Figur 4. Vem inkluderas i medlingsprocessen. Omarbetad version av Riskins Grid (Riskin 1996)

I min studie kan jag använda mig av en omarbetad version av Riskins Grid (1996). Genom att undersöka vem som inkluderas i medlingsprocessen går det att, utifrån dimensionen i Figur 4, beskriva från snäv- till bred process. Dimensionen möjliggör också att ställa frågan: *vem bestämmer om vilka som inkluderas i medlingsprocessen?*

5. Metod

I följande kapitel redogör jag för studiens kvalitativa forskningsansats. Jag beskriver den inledande explorativa intervju, det målinriktade urvalet, tillvägagångssätt och hur analysen av det empiriska materialet gått till. Sedan redogörs det för studiens forskningsetiska aspekter och tillförlitlighet.

5.1 Kvalitativ forskningsansats

För att uppfylla syftet med studien har jag valt en kvalitativ metod. Den kvalitativa forskningsansatsen möjliggör för mig att besvara mina forskningsfrågor genom en bearbetning av kvalitativa intervjuer. Bryman (2011:413) beskriver att den kvalitativa forskningsfrågan syftar till att undersöka och tolka den intervjuandes ståndpunkt. Intervjufrågorna är utformade för att undersöka intervjupersonens egna erfarenheter och reflektioner kring medling vid brott och sekundära parter (Bilaga 1). Genom kvalitativa intervjuer har jag gjort tolkning och analys av medlarens egen uppfattning av förhållningssättet till sekundära parter i medling vid brott.

5.2 Explorativ intervju och avgränsning

Inför min studie var det viktigt för mig att de personer jag skulle intervjuas, kunde få ta del av och delta i något som de kände själva var meningsfullt. Därför genomfördes en explorativ, utforskande, intervju (Kvale & Brinkmann 2014:148). Intervjun genomfördes i februari år 2015 med en medlare från medlingsverksamheten i Göteborg. Intervjun var relativt ostrukturerad (Bryman 2011:415) i syfte att inventera möjliga avgränsningar inom ämnet medling vid brott. Under intervjun fick intervjupersonen reflektera kring olika teman som antingen jag tog upp eller som dök upp under intervjun. Ett exempel på ett tema under intervjun var *avtal*. Intervjuperson fick reflektera kring vad hen tänkte om avtal gällande medling vid brott och hur det fungerade på hans verksamhet. Ett annat tema som togs upp, som jag senare valde som ingång till studien, var föräldrars roll under medlingen. Eftersom Göteborg och Stockholm arbetar utifrån olika medlingstraditioner valde jag att göra en undersökning kring hur medlare ser på medling vid brott och hur de förhåller sig till sekundära parter i de olika städerna och diskutera orsakerna till dessa förhållningssätt.

5.3 Målinriktat urval

Jag har valt att kontakta intervjupersoner som kan vara relevanta för att besvara min studies syfte, ett så kallat målinriktat urval (Bryman 2011:434). Således eftersöktes personer som arbetade som eller hade erfarenhet med att arbeta som medlare i medling vid brott. Efter den

explorativa intervjun samlade jag in kontaktinformation till medlare i Göteborg och Stockholm genom medlingsverksamheten i Göteborg samt från Lottie och Maritha (se Förord). Totalt kontaktades tio personer med en intervjuförfrågan. Av tio förfrågningar genomfördes sju intervjuer. Bortfall berodde på att två personer var relativt nyanställda med en begränsad erfarenhet och person fick jag inget svar från.

5.3.1 Presentation av studiens intervjupersoner

I Stockholm genomfördes fyra intervjuer. I studien benämns de intervjupersonerna med initialerna S.A., S.B., S.C. och S.D. Intervjupersonerna S.A. och S.D. var, vid tidpunkten för intervjun, verksamma och de båda har en lång erfarenhet av att arbeta med medling vid brott. S.C. har en chefsposition inom Stockholms stads medlingsverksamhet och tidigare erfarenhet av att arbeta som medlare i medling vid brott. Den sista intervjupersonen, S.B. arbetar med bland annat med att utbilda medlare inom medling vid brott och har en lång erfarenhet att arbeta med medling vid brott. S.A., S.B. och S.C. är knutna till samma verksamhet i Stockholm medan S.D. är knuten till medlingsverksamheten i norra Stockholm.

I Göteborg genomfördes tre intervjuer. De omnämns i studien med initialerna G.A., G.B. och G.C. Samtliga intervjupersoner är alla knutna till samma verksamhet. Intervjupersonerna G.B. och G.C. har lång erfarenhet av och arbetar aktivt med medling vid brott. Den tredje intervjupersonen G.A. har lång erfarenhet inom medling vid brott men arbetar på stödverksamheten för brottsutsatta.

5.4 Tillvägagångssätt

Via mejl skickades en intervjuförfrågan ut till det nämnda målinriktat urvalet. I mejlet preciserades syftet med studien, att intervjun skulle spelas in och en förhoppning om att vissa personer även skulle besvara frågor rörande Lottie och Marithas forskningsstudie. Via mejl och telefonkontakt bestämdes tid och plats för intervjun.

Efter den explorativa intervjun genomfördes sju intervjuer. Bryman (2011:416) förespråkar en viss grad struktur om studien har vissa jämförande inslag. Då studien är en komparativ studie, alltså syftar till att undersöka olika förhållningssätt, är detta också belägg för att använda semistrukturerade intervjuer. Intervjupersoner fick besvara frågor under specifika teman och sedan själva reflektera fritt i svaren och kring de följdfrågor som ställdes (Bilaga 1). I Stockholm genomfördes tre av intervjuerna på intervjupersonernas respektive arbetsplats och en på plats hemma hos intervjupersonen. Trost (2010:65) beskriver att utföra en intervju hemma

hos personen är inte optimal bland annat för den intervjuade ofta hamnar i ett underläge och att det är stor risk att någon kommer in och stör. Intervjun som genomfördes i en persons hem kan ha påverkat intervjupersonens svar då den professionella rollen som medlare och hans privata kan ha suddats ur. Under bearbetningen av den transkriberade intervjun togs detta i beaktning och jag har med omsorg valt ut citat som inte är personligt utlämnande. Dock bedömer jag att detta inte påverkat studiens resultat.

De tre intervjuer som genomfördes i Göteborg ägde rum på intervjupersonernas respektive arbetsplats. Ett exempel på ett intervjutema som togs upp under intervjuerna var *rollen som medlare*. Under temat fick bland annat intervjupersonen besvara frågan om hen upplevde om rollen som medlare påverkades eller förändrades om sekundära parter satt med under medlingstillfället (se Bilaga 1). Tiden för intervjuerna varierade mellan 50 och 90 minuter. I en kvalitativ studie syftar forskaren till att undersöka intervjupersonens perspektiv. Bryman (2011:371) skriver att detta betyder att den som utför intervjun kan avvika från intervjuguiden för att få fram mer nyanser av vad intervjupersonen känner inför ett visst ämne. Vid flera intervjuer besvarades ibland frågorna utan att jag behövde ställa dem och ibland ställdes flera följdfrågor ställdes för att nyansera intervjupersonernas svar.

5.5 Analysmetod

Det finns olika metoder för att analysera och använda teori inom samhällsvetenskaplig forskning. Patel och Davidson (2011:23) beskriver att den deduktiva processen följer bevisandets väg medan den induktiva processen följer upptäckandets väg. Det deduktiva förhållningssättet förknippas med kvantitativ metod medan det induktiva förhållningssättet förknippas med kvalitativ metod. Förenklat utgår det deduktiva angreppssättet från att testa teori på observationer för att komma fram till ett resultat medan det induktiva angreppssättet utgår från observationer och resultatet för att genererar teori (Bryman 2008:28-29). Bryman (2008:27-28) understryker att det i praktiken finns få exempel på ett helt renodlat förhållningssätt och att processen ofta innehåller element av både ett induktivt och deduktivt förhållningssätt till teori och empiri.

I min studie har jag använt en induktiv ansats med inslag av deduktion. Det har inte varit förutbestämt hur materialet ska tolkas men jag har använt mig av teorier, begrepp och tidigare forskning i analysen för att förklara om och hur sekundära parter inkluderas, vad för syfte medlingen har och vilken förhållningssätt medlaren har till sekundära parter. Intervjuerna har transkriberats i sin helhet med en nära till exakt återgivning av vad som sades under intervjun.

Bryman (2008:431) beskriver att det är viktigt att ge en exakt återgivning av vad som sagts under intervjun men att en för nära fonetisk text kan fördumma intervjupersonen. Jag har tagit bort felaktiga tempus, verbala uttryck så som tvekande ljud och oväsentliga ord så som *liksom* för att undvika detta.

Kodning är ofta startpunkten för att bearbeta de flesta kvalitativa intervjuer (Bryman 2008:523) och också varit i min studie. För att inte bli förblindad av min teoretiska förförståelse om medling vid brott började jag bearbetningen med att koda intervjuerna i sin helhet. Kodningen utgjorde en inventering av det samlade empiriska materialet. Eftersom studien syftar till att undersöka om det finns ett synsätt som representerar en metod, samsyn eller individuell spridning kring mina frågeställningar valde jag under bearbetningen att kategorisera koderna (Bryman 2008:523) under varje intervjuperson. Detta gjordes också för att se hur den enskilda medlaren skapat mening mellan syftet med medlingen, rollen som medlare och hur det påverkade om och hur sekundära parter inkluderades. Under bearbetningen av det utskrivna intervjumaterialet har nya teoretiska resonemang som vuxit fram under analysprocessen. Jag har valt att presentera empirin under tematiska rubriker först för att senare analysera och tolka medlaren förhållningssätt. Syftet med att använda initialer (se urval) är att läsaren kan följa intervjupersonernas resonemang och veta vilken stad intervjupersonen kommer från. Första initialen representerar vilken stad medlaren är verksam i.

5.6 Forskningsetiska aspekter

De etiska principerna gällande svensk forskning är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2011:131). Jag har samtliga intervjupersoners samtycke till att delta i studien, de har mottagit information om syftet med studien och att det inspelade materialet enbart kommer att användas i forskningssyfte. Intervjupersonerna har både fått informationen per mejl och en rekapitulering av informationen innan jag slog på bandspelaren vid intervjutillfället. Den verksamheten som intervjupersonerna arbetar inom är förhållandevis liten. Detta innebär bland annat att många av mina intervjupersoner känner varandra sen tidigare antingen genom arbetet, utbildning eller genom nätsamverkan. Jag bedömer att det inte är relevant för min studie att precisera kön eller ålder på intervjupersoner i min analys och anser detta innebär att deras identitet skyddas och stärka mitt löfte om största möjliga konfidentialitet i den publicerade studien.

5.7 Studiens tillförlitlighet

Min studie syftar till att undersöka hur medlare själva presenterar hur de förhåller sig till syftet med medling vid brott och sekundära parter. Jag har sedan tolkat detta och diskuterar orsaker till medlarens förhållningssätt. Jag har valt att använt begreppet tillförlitlighet och dess fyra delkriterier för att bedöma studien. Delkriterierna är trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2008:351-356).

Trovärdigheten syftar till att bedöma studiens empiriska innehåll. Ofta använder forskare respondentvalidering för att säkerställa trovärdigheten (Bryman 2008:351). Eftersom intervjuerna transkriberats i sin helhet har jag valt att inte kontakta mina intervjupersoner efter intervjun för att säkerställa att jag uppfattat dem på rätt sätt. I min transkribering har jag endast ändrat tempus då det förekommit visst talspråk och felaktiga tempusplandringar i resonemang. Jag kan inte se någon anledning till att mina intervjupersoner skulle försköna syftet med medling vid brott och förhållningssätt gentemot sekundära parter. Dock bör det nämnas att i förhållande till mig som forskare syftade vissa intervjupersoner informera och i viss mån övertyga mig genom olika resonemang. Detta har jag, i den mån det går, förhållit mig neutral till. *Överförbarhet* syftar till att bedöma om studiens resultat är överförbara i en annan miljö (Bryman 2008:351). Jag ställer mig ödmjuk till studiens överförbarhet eftersom olika metoder används i medling vid brott och är präglade av kontexten. Exempelvis kan medling vid brott i en annan kommun få ett annat uttryck. Dock anser jag att studiens *pålitlighet* är stark då jag noga dokumenterat och beskrivit studiens tillvägagångssätt och analysmetod (Bryman 2008:351-352). Det sista kriteriet, *en möjlighet att styrka och konfirmera*, innebär att forskarens personliga värderingar inte påverkat utförandet och resultatet (Bryman 2008:352). Under resultat och analyskapitlet redovisas empirin först och analyseras och diskuteras sedan. Läsaren kan då bedöma stegen jag tar från empirin till analys och slutsats och jag menar att detta stärker studiens pålitlighet.

6. Resultat och analys

I följande kapitel kommer jag redogöra för studiens resultat och analys. I mitt resultat undersöker jag om det finns en samsyn över syftet med medlingen och förhållningssätten gentemot sekundära parter, om det finns en metod som representerar ett förhållningssätt - eller om det är beroende på vilken medlare man pratar med - och således finns en individuell spridning kring förhållningssätten. Först analyserar jag temat syftet med medling vid brott, sedan synen på rollen som medlare, vem som inkluderas i medlingsprocessen och sist medlarens roll och förhållningssätt gentemot sekundära parter i medlingen. Under varje rubrik redovisas medlarens syn, resonemang och förhållningssätt kring respektive tema, först i Stockholm och sedan i Göteborg. I anknytning till varje rubrik finns en sammanfattning i slutet. För att få en djupare analys använder jag mig av intervention- och interaktionsdimension i Alexanders Metamodell (2008) och den tidigare nämnda omarbetade version av Riskins Grid (Riskin 1996). I sammanfattningen redogör jag för teoretiska kopplingar till den reparativa rättvisediskursen, medlingsmetod och diskuterar syftet med medlingen, medlarens roll för att uppnå syftet, vilka som inkluderas i processen och återkopplar till teorin om återintegrerande skam (Braithwaite 1989) och tidigare forskning.

6.1 Syftet med medling vid brott

I *Stockholm* uttrycker medlare att syftet med medlingen är att minska de negativa konsekvenserna av ett brott för båda parter. Exempelvis så uttrycker S.A. att medlingen syftar att minska de negativa följderna för de två personer som krockat i en konflikt eller mötts vid ett brott. Samtliga medlare uttrycker liknande åsikter. Resultatet av medlingen och syftet uttrycks på olika sätt.

Det kan ju finnas lite olika syften /.../ Det kan vara mycket som man kan prata om så det kännas bättre för parterna. Så att egentligen, att möjliggöra ett personligt möte. Och att också få en person bakom det här brottet (S.D.).

S.D. uttrycker även att det handlar om att ge parterna ett personligt möte som de annars inte får möjlighet till i rättsprocessen. S.B. beskriver att ett sätt att minska mänskligt lidande är att gärningspersonen tar ansvar för något hen har gjort och att medlingen är en möjlighet att ta ansvar.

Nyckeln är ju ansvar, och att förstå här inne vad man har gjort - inte bara mot den andra personen, utan mot sig själv (S.B.).

Det är ofta vi hör att; jag dels känner mig bättre efteråt /.../ Jag tycker att det gäller för båda parter, men den som tjänar mest på det är ju den brottsutsatta. Därför att den går in med ett sådant fruktansvärt obehag, och går ut lättad, medan gärningspersonen går in med ett väldigt obehag och går ut med ett väldigt obehag. Därför att den har fått helt klart för sig hur den här personen har mått, och det har jag ju åsamkat den här människan (S.B.).

I **Göteborg** uttrycker G.A., G.B. och G.C. en enstämmig åsikt med syftet med medlingen. De uttrycker att syftet är att minska de negativa konsekvenserna av ett brott genom att stödja parternas process till empowerment och recognition.

Det innebär att om man som brottsutsatt blivit misshandlad och tilltryckt, nertryckt och slagen, då har man inte kunnat resa sig upp, inte kunnat resa sig och göra sitt val i den stunden. Om de någon gång under samtalet skulle resa sig upp och gå så ser man utifrån den här metoden att den brottsutsatte inte kunde säga nej då, men den har nu återfått kraften, kunnat sätta gränser och säga nej nu, något som den inte kunnat göra tidigare ihop med denna person (G.A.).

G.C. uttrycker att det är önskvärt att inte ha en värdering i vad en lyckad medling är.

Som medlare får man tänka bort tankar om vad en lyckad medling är utan mer fokusera på - hur vill parterna ha det under samtalet och vilka ska vara med och hur kan det gagna dem att mötas på det sättet (G.C.).

Både G.A. och G.B. uttrycker liknande åsikter. En del i metoden är att gå från ett ambivalent och förvirrat tillstånd till klarhet och bestämdhet. G.A. och G.B. uttrycker att om en person tackar nej till en medling är det en process i sig som genererar ett beslut i sig och där de inte har någon värdering. G.A. uttrycker att hen upplever att den brottsutsatte oftast är inbäddad i rädsla och ilska, medan gärningspersonen är fast i skuld och skam. G.A. upplever att det finns en spänning finns i rummet i början av medlingen, genom att stödja parternas process till empowerment och recognition så blir ett uttryck en lyckad medling när rädsla och ilska, och skuld och skam transformerats i en gemensam sorg över vad som har hänt. G.A. upplever då att spänningen är borta i rummet.

Sammanfattningsvis så förhåller sig både Stockholm och Göteborg till dialogdiskursen (Alexander 2008:102). I interventionsdimensionen (Alexanders 2008), kan syftet benämnas olika, men snarlikt. Det uttalade syftet i Stockholm kan benämnas som gärningspersonen kan reparera genom ansvarstagande, brottsutsatte kan bearbeta händelsen så att båda parterna får en person bakom brottet. Intervjupersonerna förhåller sig till reparativa grundantaganden så som

ansvarstagande, reparerande och att stärka båda parterna (Johnstone & Van Ness 2008:7). Detta är även några av de variabler som benämns i Choi och Gilberts (2010) forskning om medlarens reparativa förhållningssätt i medlingsprocessen. Att möjliggöra ett forum där gärningspersonen kan ta ansvar, för att stärka både sig själv och reparera skadan, kan tolkas som ett uttryck för återintegrerande skam (Braithwaite 1989). Alltså att genom att utsätta sig för en ångestladdad situation, ta ansvar i frågan, återintegreras i samhället. Detta går att finna i Sehlins (2009) studie, att skuld och skam förstärks under medlingen och möjliggör ansvarstagande. Medlingens syfte som finns i Göteborg handlar om transformation. Målet är att stödja parternas process till empowerment och recognition, utan att värdera processen. Detta är i enlighet med det transformativa synsättet på. I den transformativa konfliktteorin är parterna initiativtagare till medlingen (Bush & Folger 2010:65, 69). Här går det även att se skuld och skam som en drivkraft till att gärningspersonen går in i medlingen. Till skillnad från att skuld och skam är återintegrerande (Braithwaite 1989) ses skuld och skam som en drivkraft att söka sig till medling. Detta kan tolkas som ett uttryck för ett reparativt värde, att ett brott skapar skyldigheter att göra rätt för sig (Zher 2005), men tycks vara underordnat drivkraften till att vilja transformeras. Liksom den brottsutsattes sorg och ilska är drivkraften till medlingen. Deras vilja att lösa konflikten möjliggörs genom att transformera ett svagt och självcentrerat tillstånd till ett starkt och mottagligt tillstånd (Bush & Folger 2010).

6.2 Medlarens roll

I *Stockholm* uttrycks en samsyn på vad medlarens roll är i medling vid brott. S.C. resonerar att om en part är väldigt nervös är det hans uppgift att stötta personen att föra samtalet framåt. Det kan exempelvis ske genom att påminna personen lite försiktigt i medlingen om det är något den har glömt som de tidigare pratat om under förmötet (S.C.).

Min roll är att handla, stötta och möjliggöra det. Jag tycker det är viktigt med min roll att visa att detta kommer att fungera och detta kommer att bli bra (S.A.).

Min roll som medlare är att få de personerna såpass informerad och lugna och tron på sin egen möjlighet så att de vågar gå in i den här jobbiga (S.B.).

Min roll som medlare är ju enkelt, det är ju att ge dem en möjlighet att få prata med varandra. Att jag möjliggör ett möte, att jag hjälper till på traven (S.D.).

Medlare i *Göteborg* uttrycker att medlarens roll är att underlätta för parterna att komma till samtal när ett brott och en konflikt har skett. Medlarens roll är att ge de bästa förutsättningarna

för samtalet. G.A. understryker att rollen som medlare är att stödja processen till empowerment och recognition.

Syftet är att parterna ska få möjlighet att prata med varandra/.../ Sen brukar jag försöka att möblera på ett sätt som vi antingen pratat om eller som jag tror kommer kännas tryggt (G.C.).

G.B. resonerar att hen kan ha olika bilder i den förberedande fasen av medlingsprocessen men att inte det är bilderna inte påverkar och styr hur samtalet ska se ut. G.B. beskriver:

När vi väl sätter oss och slår igen dörren och samtalet börjar, och då får vi ju medla i allt efter det som händer. Inte vem som har vilket keps, utan efter det samtalet som sker helt enkelt. Vem pratar med vem, vad behöver vi klargöra, vad är det vi ska spegla. Vi får ju sammanfatta det som händer i rummet (G.B.).

Det G.B. syftar på med keps är de roller personerna kan tyckas ha eller fått under eller i händelsen. Alltså rollen som gärningsperson, rollen som brottsutsatt.

Sammanfattningsvis uppdragas en till synes liknande syn på rollen som medlare i Göteborg och Stockholm. Övergripande går det att tolka svaren från samtliga medlare att rollen är, att uppnå syftet med medlingen, att skapa en trygghet i processen. I förhållande till interaktionsdimensionen (Alexander 2008) skiljer sig medlarrollen där respektive metod representerar ett förhållningssätt. Utifrån vad intervjupersoner i Stockholm uttrycker, går det att beskriva rollen som en vägledande roll med handlingar som stötta, underlätta och möjliggöra ett samtal. Följaktligen så förhåller sig medlaren till processinriktad och reparativa värden, alltså till sin medlartradition (Jacobsson m.fl. 2013; Johnstone & Van Ness 2008). I Göteborg går det att beskriva rollen som stödjande och icke-styrande roll. Medlaren stöttar parternas process till empowerment och recognition (Bush & Folger 2010). Den icke-styrande rollen går att koppla till resonemang av Christie i *Conflict as property* (1977) och den transformativa konfliktteorin (Bush & Folger 2010)

6.3 Vem inkluderas i medlingsprocessen?

Stockholm och Göteborg utgår från samma medlingsstruktur. Efter inkommet ärende kontaktas en person och bjuds in på ett förmöte. Om parten vill fortsätta till medling, kontaktas den andra parten och det bokas ett förmöte om denne vill. Om båda parterna vill, så planläggs ett medlingstillfälle. Parterna kommer vid olika tidpunkter, träffas och samtalar under en medling, och sedan går vid olika tidpunkter. Om någon av parterna ska ha med sig en person till medlingstillfället ska detta ha förberetts sedan innan.

I *Stockholm* kommer de flesta ärenden in från Polisen. Den första kontakten är med gärningspersonen, sedan handlar medlaren lite olika när det gäller att informera föräldrar. S.A. och S.C. framhäver vikten att meddela föräldrar om man planlagt ett förmöte med en ungdom som är under 18 år. S.D. beskriver att det inte alltid finns ett nummer till vårdnadshavare vid ett inkommet ärende, finns det ringer hen alltid. S.D. resonerar att de personer som kommer till förmötet har rollen som vårdnadshavare och är för att vara delaktiga i det som har hänt och fortsätta samtalet hemma.

Jag brukar ha med föräldrarna under förmötet om jag inte märker att det inte går för att ungdomarna inte säger någonting. Det beror ju på vilken familj det är såklart. Men jag har nog ganska ofta med föräldrar och brukar planera inför det (S.D.).

S.C. däremot uttrycker att det är ganska ovanligt att ha med sig någon till förmötet. S.B. resonerar att om föräldrar kommer till förmötet, sker oftast en uppdelning. Först hålls ett gemensamt möte med information om vad medling är och sedan ett möte med ungdomen och medlaren. S.A. uttrycker att det är sällan föräldrar följer med till förmötet och förklarar att Stockholm har jobbat bort föräldrar av flera skäl.

Dels är det mycket svårare att få ihop tider när föräldrar ska vara med. Sen anser vi att medlingen handlar om de två parterna som har krockat i en konflikt eller mötts i det här brottet och inte föräldrarna /.../ Sen så har föräldrar svårt att sitta med utan att ta över, det är också så att vi upplever att ungdomar blir mer hindrade att berätta vad de känner, tycker och vad som händer när föräldrar är med. För att det finns kanske en orolig mamma eller någon annan som kanske bara vet halva historien (S.A.).

S.A. och S.B. resonerar att indirekt görs en bedömning att föräldrar inte ska vara med under medlingen. S.B. resonerar att föräldrarna har rätt till information, även fast S.B. beskriver att hen ringer så anser hen att föräldrar är de personer som ansvarar för god kontakt och information från sina barn om vad som händer på medlingsverksamheten. S.D. uttrycker att om personen som kommer är över 15 år, så planeras det att parterna ska träffas själva. S.D. beskriver att gärningspersonen blir väldigt stressad av att en förälder ska vara med. S.D. uttrycker att det är bättre att ha mindre distraherande omkring för att behålla en tydlig fokus under medlingen. Samtliga medlare i Stockholm tar upp undantagsfall under intervjuerna men att det inte är optimalt att föräldrar är med under medlingen. Exempelvis om någon verkligen vill ha med sig en förälder för att klara av medlingen så kan föräldrar få vara närvarande eller att personerna som kommer är väldigt unga. S.A. uttrycker att i dem fallen som föräldrar är med under medlingen så blir det annorlunda, ett slags stormöte.

Det blir två personer som fler sitter och lyssnar och det blir mer nervöst och laddat möte. Det byts ut fler blickar i rummet. Det är kanske är jättenerväst för gärningspersonen att träffa den brottsutsattes mamma, då kanske det också blir mer nervöst att träffa mamman än själva parten som man ska träffa. Då är det lätt att man tappar fokuset i samtalet (S.A.).

Vi jobbar ju med ungdomar som är utsatta och tycker att föräldrar då är otroligt viktiga. Det är de som är närmast ungdomarna och ska ge stöttning. Men det är också en balans kring när ungdomarna måste själva måste ta ansvar och prata själva kring en händelse (S.C.).

Alla medlare i Stockholm har ett liknande resonemang som citatet med S.C. påvisar. Föräldrar är viktiga för barn och ungdomar, men i denna process är det inte optimalt att ha med dem på medlingen.

Däremot är det viktigt att när man har föräldrarna är där, att man verkligen kollar upp att de här föräldrarna är där för barnens skull och inte för sin egen skull. För sin egen agenda (S.B.).

Samtliga uttrycker att om parterna vill att de ska kontakta föräldrarna och berätta hur det har gått så sker en återkoppling. Samtliga medlare resonerar att det är viktigt att få beröm när personerna i medlingen gjort något bra, detta sker i så fall sker genom återkoppling efter medlingen.

I **Göteborg** kommer de flesta ärenden in från Polisen och många av ärenden gäller unga personer. Oftast sker första kontakt per telefon och då med den personen som man fått in ärendet om eller förfrågan av. G.B. och G.C. uttrycker att med ungdomar under 18 år kontaktas föräldrar. G.C. uttrycker också att om personerna är yngre så bjuds föräldrarna in till förmötet. G.A. kontaktade föräldrarna om personen var yngre.

Ungefär 16 år och äldre kontaktade jag inte föräldrarna. Men det beror lite på också hur grovt ett brott var. Var det ett grovt brott så kontaktade jag föräldrarna i de äldre åldrarna, då kanske 16-17 år (G.A.).

Samtliga medlare understryker att de erbjöd den person man hade kontakt med att ta med sig någon till förmötet. Samtliga medlare från Göteborg uppskattar att ungefär hälften av personerna som kommer dit har med sig någon. Sedan beror det lite på om personen som är närvarande under förmötet, delvis närvarar eller väntar utanför.

De också kan få ta med sig vem man vill, i princip, vill man ha med sig föräldrar eller kontaktperson. Brukar avråda att man inte tar med kompisar, sen kan det finnas undantag, men /.../ för att underlätta att man ska ha fokusen på sig själva (G.B.).

G.C. uttrycker att det är upp till personen som kommer hit vem som ska följa med men att det kan vara bra att ha med sig någon till förmötet eller väntar utanför. G.B. uttrycker liknande åsikter och resonerar att det kan vara bra om de är med på förmötet.

Om föräldrarna är med, så blir det tydligt vad de har för stöd hos föräldrarna, eller inte stöd hos föräldrarna /.../ Det kan också vara viktigt när det är lite diffust över vem det är som vill. Och är det som så att ungdomen inte vill men att föräldrarna är väldigt på att det ska ske en medling. Då lyssnar vi givetvis på ungdomar om de vill ha medling och om medling passar för dem (G.B.).

G.C. resonerar att sekundära parter är väldigt viktiga. Om personen inte pratat med någon så resonerar G.C. att det blir ensamt för parten att bära processen själv. G.C. understryker att hen ställer frågan om parten pratat med någon som vet om att den är här och pratar med en medlare. Vidare resonerar G.C. att om kompisar vet om det, då blir de viktiga. G.C. uttrycker då att det finns en möjlighet till samtal om medling med kompisgänget för att underlätta för parten att genomföra medlingen.

Blir man ifrågasatt när man väl gjort någonting bra, kanske när man känner att värsta ångesten inför rättegången släppt, kommer hem och berättar det för sin mamma, och så får man en verbal smäll på käften, hur bra är det för självförtroendet och för framtiden? Då tycker jag det är bättre att det har lyfts upp innan istället för att få ett sådant bemötande efteråt (G.C.).

G.A., G.B. och G.C. uttrycker att det är relativt ovanligt att det kommer med personer till medlingen. G.C. uttrycker att det är många ungdomar som vill göra medlingen själv, men att det finns undantag. G.A. resonerar att även fast det inte är meningen att styra så resonerar hen att vi styr undermedvetet med hur vi bjuder in personer men att det är viktigt att parterna bestämmer hur samtalet ser ut. Samtidigt så uttrycker sig G.B. och G.C. att vem som är parter i medlingen inte behöver vara de primära parterna.

Grundfrågan som vi brukar ställa det är vem vill prata med vem. Det behöver liksom inte vara de som är utpekade av polisen, det kan finnas andra tänker jag (G.B.).

Men även här kan det se helt olika ut, jag hade en gärningsperson som sa att han och den brottutsatte redan pratat ut, men att han sa att han behövde prata med den andra

personens mamma. Han upplevde att hon gick och pratade väldigt öppet om vad han hade gjort men att hon inte hade hela bilden. Det var viktigt eftersom gärningspersonen och den brottutsatte tidigare hade varit kompisar. Ibland kan det ju vara att behovet finns att prata med någon annan och då måste man anpassa sig (G.C.).

Sammanfattningsvis utkristalliseras två olika förhållningssätt till vem som inkluderas i medlingsprocessen. I *Stockholm* uttrycker intervjupersonerna att det är ganska ovanligt med att sekundära parter följer med till förmötet och till medlingen. Detta kan vara en effekt av antingen medlarens erfarenheter av att föräldrar är hämmande i processen men också att ungdomar vill genomföra processen själva. Intervjupersonerna i Stockholm uttrycker att medlingen är till för de primära parterna. Utifrån Riskins Grid (Riskin 1989; Figur 4) så går det att definiera medlingen som snäv. Det finns en individuell spridning gällande om sekundära parter är med under förmötet. Därför kan inte hela medlingsprocessen betraktas som snäv, utan enbart medlingen (Riskin 1989; Figur 4). I vissa fall exkluderas sekundära parter av medlaren indirekt, andra fall utav de primära parterna. Det följaktligen en individuell spridning kring vem som bestämmer om sekundära parter ska närvara, och beroende på situation och intervjuperson, individuell spridning om vem som bestämmer vem som ska delta. Sekundära parter tolkas av medlare vara föräldrar och vårdnadshavare. I Stockholm påtalar intervjupersonerna föräldrars/vårdnadshavares rätt till information. Resonemang kring *Föräldrars rätt till information* kan tolkas som ett uttryck att medlaren förhåller sig till vad som finns lagstadgat (2002:445 *Lagen om medling med anledning av brott*). Medlare i Stockholm resonerar att de sekundära parterna främst ska vara ett indirekt stöd genom återkoppling och beröm. Detta kan vara ett uttryck för att skuld och skam uppfattas finnas hos gärningspersonen, men beröm ökar återintegrerandet i samhället (Braithwaite 1989). Sekundära parter som ett direktstöd i medlingen sker generellt i undantagsfall. Medlares resonemang kring att sekundära parter inte ska vara med i medlingen, kan tolkas vara ett hinder till att uppnå syftet med medlingen.

I *Göteborg* finns det en viss individuell spridning kring när föräldrar kontaktas och vem som definieras som en sekundär part. Sekundära parter kan variera från förälder, vårdnadshavare, kompis eller kontaktperson. Vem som inkluderas i processen är upp till de primära parterna. Detta kan beskrivas som en öppen inställning vem som har tillträde till medlingsprocessen. Den kan variera från snäv, till bred (Riskin 1989; Figur 4). Generellt går det att beskriva att det är upp till de primära parterna vem som har tillträde till förmötet och medlingen. I Göteborg uppskattar samtliga medlare att hälften av personerna som kommer dit har med sig någon person. Det finns ett resonemang kring att det är ensamt att bära processen själv och att göra en

inventering om vilket stöd som finns. Här dyker ytterligare två resonemang kring hur man kan minska de negativa konsekvenserna av ett brott/konflikt. Först att det jag benämner som primära parterna, gärningsperson och brottsutsatt, inte behöver vara de primära parterna i medlingen. Här finns ett resonemang kring initiativtagaren till medlingen (Bush & Folger 2010:61). Det andra resonemanget är att underlätta genom samtal med sekundära parter att den primära parten kan genomföra medlingen. Här återfinns således en bredare definition som inkluderas i processen (Riskin 1989; Figur 4), dock tillhör processen de primära parterna som kanske istället bör omdefinieras som initiativtagare. Intervjupersonerna resonerar kring eventuell problematik med att vara styrande gällande sekundära parter, det kan vara ett uttryck för att metoden som medföljer den transformativa teorin är att medlaren ska vara icke-styrande och enbart stödja parternas process till empowerment och recognition (Bush & Folger 2010; Alexander 2008).

6.4 Medlarens roll och förhållningssätt gentemot sekundära parter

Under följande avsnitt har jag plockat ut och analyserat ytterligare några av intervjupersonernas resonemang kring hur medlingsprocessen går till och vad medlarens roll är gentemot sekundära parter, för att fördjupa min analys. Eftersom Göteborg i större utsträckning inkluderar sekundära parter anser jag det behövas ett mer omfattande avsnitt för att diskutera och nyansera deras förhållningssätt till sekundära parter i medlingen.

Samtliga medlare i *Stockholm* uttrycker att efter parterna gått igenom medlingens tre faser, brottshändelsen, konsekvenserna och framtiden, så ges de sekundära parterna möjlighet till att säga något. S.D. uttrycker att då upplever hen att föräldrarnas upprörda känslor dämpats under medlingen. S.A. och S.B. resonerar liknande i att situationen *medling vid brott*, är det inte lätt att ha med föräldrar. S.A. understryker att under sin tid som medlare har hen uppskattningsvis inte haft en förälder med under en medling mer än tio tillfällen. Samtliga medlare är noga med att understryka att föräldrar eller den medföljande parten ska vara passiva under medlingen.

I Lagen (2002:445) om medling med anledning av brott står det att vårdnadshavare kan vara närvara under medlingen om det anses lämpligt och vara förenligt med medlingens syfte. S.C. beskriver en medling där en förälders knogar vitnade under medlingen men att spänningen lättade efter ett tag. I det fallet beskriver S.C. att gärningspersonen var så pass ångerfull att allt löste sig automatiskt. S.A. beskriver ett liknande scenario men som resulterade att föräldern fick lämna medlingen.

Jag har haft ett tillfälle där vi var tvungen att ta ut en mamma under en medling. Inte på något bryskt sätt, utan bara att hon hade jätte svårt att inte lägga sig i. När det händer går

det inte. Det blir allt för mycket fokus på den här mamman och det är ju helt hopplöst. Då kan hela medlingen komma i gungning om en förälder tar över och ställer en massa frågor som gärningspersonen måste förhålla sig till (S.A.).

När det gäller då unga personer som begår brott, så är det ju klart att föräldrarna är jättebesvikna. Och det här sätter sorti på deras möjlighet att uttrycka sig på ett sätt som inte bara är att spela teater. Det tycker jag att jag har satt väldigt tydligt (S.B.).

Är ungdomarna äldre än 15 år så upplever S.D. att föräldrar stör fokusen i processens. Samtliga medlare resonerar att den medföljande parten ska sitta vid sidan av och vara passiva under medlingen.

Föräldrar, eller den som är med, får instruktionen att de ska sitta lite vid sidan av och är tysta och inte delaktiga. Och är det så att någon förälder inte klarar hålla sig kring det så får man ju också prata kring det under förmötet. Då kanske det är bättre att de inte följer med. Jag vill känna mig trygg i att de inte lägger sig i eller blir upprörda (S.D.).

Eftersom medlare i **Göteborg** resonerar att parterna ska bestämma vad som diskuteras under medlingen ser processen lite annorlunda ut än i Stockholm. Den följer ingen klar struktur på processens innehåll, utan det är beroende på personerna som kommer dit. Exempelvis är det olika vad som pratas om under förmötet. G.C. uttrycker att det kan se väldigt olika ut från person till person om vad som diskuteras under förmötet.

Medlare brukar lägga upp det lite olika, jag brukar exempelvis inte vara den som börjar prata så där jätte mycket, utan brukar kolla av var personen befinner sig /.../ Är det en liten incident som har hänt behöver jag inte göra den större. Är den en stor, allvarlig händelse så kanske jag behöver hjälpa till att prata om hur den kan hanteras för att få ur den värsta ångest ur kroppen för att komma till en medling (G.C.).

G.B. upplever att det vanligaste är att medföljande personer är delaktiga i förberedelser och att de under medlingen sitter och väntar utanför. G.B. understryker att hen försöker att inte styra, men att det är oundvikligt och att medlaren påverkar processen i viss mån. G.A. resonerar liknande och beskriver att konsekvenserna av förmötet sker i medlingsmötet.

Det kan också hända att jag ber en förälder gå ut under förmötet/.../genom olika förslag och frågor jag tar upp så styr jag också vad som kommer att ske i viss mån. Sen är det ju viktigt att ge dem möjligheten att komma med andra förslag och vara följsam i det (G.A.).

G.A. upplever att hens erfarenhet av föräldrar som kommer till medlingen är att de är upptagna av att stödja respektive part. G.A. resonerar att deras process handlar om att försona och

acceptera det som hänt eller vad någon har gjort. G.A. uttrycker att det egentligen är ett annat samtal som hen inte anser lämpar sig att ha i själva medlingen när alla parter är med.

För mig är detta essensen i medlingen, parterna blir varandras bästa terapeuter/.../ Det är en jätte vinst för både gärningspersonen och den brottsutsatte att det finns en sekundärpart med. Det som ligger i vågskålen och det som blir problematisk är att jag upplever att denna process har en större möjlighet när man inte har med sina föräldrar (G.A.).

Samtliga medlare uttrycker att det finns en möjlighet att erbjuda föräldrarna ett tillfälle att medla. G.A. och G.B. uttrycker även att det finns tillfällen där en medling sker mellan barn och föräldern under förmötet.

Det brukar bli väldigt positivt genom att ungdomar kan få lära sig att sätta sina egna gränser, men också att ungdomen vågar prata med sin förälder att du kanske har rätt mamma, jag kanske behöver tänka om det verkligen är rätt för mig att göra det här just nu (G.A.).

Samtliga medlare uttrycker att det inte är upp till dem att bedöma vem som ska vara närvarande under medlingen, utan att det är upp till parterna.

Men är det viktigt för barnen att pappan ska vara med, även om pappan tycker att det här är jobbigt och brusar upp och har svårt att hantera det sonen har varit med om, då är det upp till dig som medlare att hantera det, eller förbereda det, eller se vad man kan prata om med pappan vad han har för behov att prata om för att orka vara med/.../ det är föräldern som är viktig för ungdomen, inte du som medlare (G.C.).

Som jag nämner tidigare så finns det ett resonemang i Stockholm att sekundära parter ska vara passiva under medlingen. I Göteborg resonerar medlare lite annorlunda i frågan. G.C. resonerar att hen kan fråga under förmötet om vilken roll den primära parten vill att den sekundära parten ska ha. Om personen vill att exempelvis mamman ska vara tyst under medlingen, då resonerar G.C. att det är hens uppgift att stötta parten i det beslutet under medlingen. G.A. och G.B. understryker vikten av att spegla det som sägs och händer i rummet. G.B. uttrycker att genom att sammanfatta och spegla det som sägs i rummet, kan det som sker synliggöras och föra samtalet djupare.

Det kan handla om antingen om något som sägs eller ändrat kroppsspråk, någon som kanske vänder sig om. Ofta är det en massa information som kommer upp då. Även fast jag inte är medveten om det så genom att synliggöra och medvetenhetsgöra det, spegla det

på ett värderingsfritt sätt, så kanske det kommer fram att någon blir arg över något som sagts och därför ändat kroppsställning (G.A.).

Sedan uttrycker samtliga medlare i Göteborg att om det är en sekundär part som uttrycker något är det viktigt att senare kolla av om detta är något de primära parterna vill gå vidare med och om det känns okej gällande det som har sagts.

Sammanfattningsvis, inom studiens teoretiska ramverk, så blir medlarens roll tydligare definierad under olika diskussioner och förhållningssätt gentemot sekundära parter.

Den svenska medlingsmodellen (Jacobsson m.fl. 2013) beskrivs vara processinriktad och i viss mån avtalsorienterad. I *Stockholm* finns det en uttalad struktur som kan beskrivas som processinriktad. Processen vilar på reparativa grundantaganden (Johnstone & Van Ness 2008). Marklund (2011) beskriver att medling vid brott stödjer sig på avtalsorienterad medling och transformativ medling. Inom ramen för transformativ medlingsteori är ett grundantagande den icke-styrande medlarrollen (Bush & Folger 2010). Medlingsprocessen i Stockholm är uppdelad i olika faser. De olika faserna styr i viss mån vem som har tillträde till medlingen och vilken roll personer i medlingsprocessen ska ha. På grundval av ovanstående analys är eventuellt en bättre benämning för Stockholms medlingsmetod en reparativ- och processinriktad medling då medlarrollen inte står i enlighet med den transformativa medlingsmetoden (Bush & Folger 2010).

Det finns en individuell spridning kring resonemang kring om hur och om bedömning görs att sekundära parter inte ska vara med. Bedömningen som görs indirekt, genom att tänka att sekundära parter inte ska vara med, är baserad på tidigare erfarenheter och syftet med medlingen. Detta kan kopplas som ett uttryck i interaktionsdimension (Alexander 2008). Intervjupersonerna resonerar att en upprörd sekundärpart under medlingen inte är önskvärd under medlingen då de kan vara ett hinder för trygghet i processen. Detta resonemang kan tolkas stå i motsats till en lyckad återintegrerad skam enligt Braithwaite och Mugford (1994). Istället för att sekundära parter kommunicerar missnöjet över gärningspersonens handlande tycks det finnas ett resonemang kring att detta redan har kommunicerats utanför processen eller att detta är onödigt för att uppnå syftet med medlingen. Två intervjupersoner uttryckte dock att när sekundära parter yttrar sig efter medlingen är deras, innan upprörda, känslorna dämpade. Detta kan tolkas som att de sekundära parterna fått en person bakom brottet och samtalet främjat försoning, något som överensstämmer med reparativa grundantaganden (Zher 2005:181).

I *Göteborg* är det en uttalad öppen process, utan specifika faser. Vem som processen tillhör är upp till de primära parterna, och hur de agerar och medlarens agerande är upp till dem. Detta är något som speglas i transformativ medlingsteori (Bush & Folger 2010). I samband med frågor, uppdelning under förmötet och förslag resonerar intervjupersonerna om att vara icke-styrande. Detta kan ses som ett uttryck för en öppen process, vikten med de primära parternas ägandeskap i processen och att medlaren är där för att stödja deras process, inte styra. Detta kan också vara i enlighet med de resonemangen Christie för i *Conflict as property* (1977). Intervjupersonernas resonemang kring icke-styrande kan tolkas som ett uttryck för att ge tillbaka konflikten till de primära parterna. Resonemanget kan tolkas som att, om medlaren går in och styr, övertar medlaren konflikten från parterna. Detta resonemang tillhör den reparativa rättvisediskursen (Zher 2005).

Begreppen spegla och sammanfatta är en benämning för verktyg inom den transformativa medlingsmetoden och används för att ge empowerment och recognition, som också kan föra samtalet djupare (Bush & Folger 2010). Detta kan vara ett uttryck för en omfattande transformation, där parterna gemensamt förenas i sorgen över det som har hänt⁶. En medlare resonerar att föräldrar kanske inte är optimala i medling vid brott med ungdomar, då transformationen av konfliktinteraktionen inte sker i samma utsträckning som när parterna är själva. Detta kan tolkas som ett hinder för konfliktinteraktion (Bush & Folger 2010). Samtliga intervjupersoner uttrycker att det finns möjlighet till att medla mellan föräldrarna till de primära parterna och två medlare beskriver att medling kan ske mellan barn och förälder. Detta kan ses som ett resonemang kring handlande för att minska de negativa konsekvenserna av ett brott (*Lag 2002:445 om medling med anledning av brott*) också för att stödja de primära parterna i processen till empowerment och recognition (Bush & Folger 2010).

⁶ Tidigare nämnt under 6.1 Syftet med medling vid brott.

7. Sammanfattande slutdiskussion

Studiens syfte var att undersöka och diskutera medlares syn på syftet med medling vid brott och vem som inkluderas i medlingsprocessen. Jag har använt tre dimensioner för att besvara studiens frågeställningar: interaktionsdimensionen, interventionsdimensionen (Alexander 2008) och Riskins Grid (Riskin 1989; Figur 4).

7.1 Studiens huvudresultat och diskussion

I min studie har det framkommit att medlare i Göteborg och Stockholm i stor utsträckning följer respektive medlingstradition gällande syftet med medlingen och rollen som medlare. Medlare i både Göteborg och Stockholm följer den reparativa rättvisediskursen då medlingen syftar till att minska de negativa konsekvenserna av ett brott. Det finns en skillnad i hur medlare från Stockholm och Göteborg ser på syftet med medlingen och hur processen ska se ut för att uppnå målet. Medlarens roll och förhållningssätt påverkas av det övergripande syftet med medlingen och här finns det olika uttryck för medlarrollen mellan städerna. Det finns en viss individuell spridning gällande vem som inkluderas i medlingsprocessen. Både vem och resonemang kring vem som bestämmer vilka som inkluderas i processen kan kopplas till medlingstradition, lagen om medling och medlarens tidigare erfarenheter. Det finns en viss individuell spridning kring medlarens agerande gentemot sekundära parter, och det finns resonemang kring både för- och nackdelar med att inkludera sekundära parter i medlingsprocessen. Skuld och skam kan antingen ses som en drivkraft till medling eller som möjliggörande till ansvarstagande.

7.1.1 En generell beskrivning av medlingsprocessen i Stockholm

Syftet med medlingen är att minska de negativa konsekvenserna av ett brott för båda parter som främjar reparation genom bearbetning av händelsen och ansvarstagande. Skuld och skam ses om en möjliggörande för ansvarstagande (Zher 2005; Braithwaite 1989). Sekundära parter definieras främst som föräldrar och vårdnadshavare. Medlingsprocessen är en snäv/relativt snäv process som i huvudsak innefattar gärningsperson, brottsutsatt och medlare (Riskin 1989; Figur 4). Medlarens roll är att skapa trygghet för parterna och vägleda dem för att uppnå syftet med medlingen (Alexander 2008). När sekundära parter medverkar är det ett hinder för gärningspersonens ansvarstagande och fokus på de primära parterna hindras. Sekundära parter är ett viktigt stöd för den brottsutsatte och gärningspersonen. Processen eftersträvar ett indirekt stöd från sekundära parter, utanför medlingsprocessen, så som beröm via återkoppling.

7.1.2 En generell beskrivning av medlingsprocessen i Göteborg

Syftet med medlingen är att stödja parternas process till empowerment och recognition för att minska de negativa konsekvenserna av ett brott (Bush & Folger 2010; Le Roux 2010). De primära parter kan definieras som initiativtagare till medlingen. Skuld och skam ses som en drivkraft till att ta initiativet (Braithwaite 1989; Bush & Folger 2010). Sekundära parter kan definieras som vårdnadshavare, förälder, kompis eller kontaktperson. Medlingsprocessen har en öppen struktur som kan definieras antingen som en snäv eller bred process (Riskin 1989; Figur 4). Den primära parten bestämmer vem som är en sekundär part och hur den ska inkluderas i processen. Detta görs för att främja trygghet och ägandeskap och kan ses som en avspegling av medlarens roll. Medlarens roll är icke-styrande och stödjande i parternas process till klarhet och styrka (Bush & Folger 2010). Medlarens icke-styrande roll syftar till att inte kidnappa konflikten men istället ge tillbaka ägandeskapet i konflikten till parterna (Christie 1977). Medlarens roll är även att sammanfatta och spegla det som händer i rummet eftersom det kan finnas viktiga budskap i det som sagts eller gjorts (Bush & Folger 2010). Sekundära parter anses som viktiga för den brottsutsatte och gärningspersonen. Det ingår i medlarens roll att stödja den process som främjar delaktighet till den grad som bestäms av den primära parten.

7.2 Slutdiskussion och vidare forskning

Att minska de negativa konsekvenserna av ett brott tolkas olika i Göteborg och Stockholm och studien presenterar två skilda förhållningssätt gentemot sekundära parter. Jag bedömer att resultatet i studien fyller en viktig kunskapslucka inom forskningen i Sverige. Resultatet bidrar bland annat till ett nyanserat resonemang kring vem och varför sekundära parter inkluderas eller inte inkluderas i medlingsprocessen.

Under intervjuerna understryks ståndpunkter för att skapa mening i det efterfrågade förhållningssättet. Jag upplevde att intervjupersonen i viss mån ville övertyga mig om det rätta metoden genom olika resonemang. Detta är både en styrka och en svaghet i studien. Det innebär att ovanstående beskrivning av medlingsprocessen är essensen av studiens resonemang, men att den kan få ett annat uttryck, vara mer nyanserad, i verkligheten. Jag har inte undersökt om det finns olika skriftliga eller uttalade formulerade mål för verksamheterna vilket, jag nu i kan se i efterhand, kunde ha bidragit till ytterligare resonemang i studien, dock hade syftet behövts att utvidgas.

Jag ställer mig ödmjuk till studiens överförbarhet till andra områden. Olika metoder används i medling vid brott och är präglade av bland annat kontext och tidigare erfarenhet. Med det sagt

så återfinns säkerligen mer av medlarens förhållningssätt gentemot sekundära parter som beskrivs i Stockholm, då den följer den utbredda medlingsmetoden i Sverige. Studiens teoretiska ramverk kan även tjäna andra studier som vill undersöka medlares syn på syftet med medlingen, vilka handlingar som önskas utföras för att uppnå syftet och hur detta påverkar synen och förhållningssätten gentemot sekundära parter.

Det finns lite forskning kring medlarens roll, medlingstradition och medling vid brott med kopplingar till Sverige. Jag uppmanar till fler studier om medling vid brott i Sverige. Speciellt gällande studier som bygger vidare på studiens fynd och resonemang kring den transformativa medlingsteorin och den icke-styrande medlarrollen i relation till medling vid brott.

Litteratur- och källförteckning

- Alexander, Nadja (2008) "The Mediation Metamodel: Understanding Practice", *Conflict resolution quarterly*, vol 26, no 1, s. 97-123.
- Braithwaite, John (1989) *Crime, shame and reintegration*, Cambridge: University Press
- Braithwaite, John and Stephen Mugford (1994) "Conditions of Successful Reintegration Ceremonies, Dealing with Juvenile Offenders" *British Journal of Criminology*. vol 34, no 2, s. 139-171.
- Bryman, Alan (2008) *Samhällsvetenskapliga metoder*, Malmö: Liber AB
- Bush Barush Robert A. och Joseph P. Folger (2010) *Transformativ medling*, Malmö: Liber AB
- Cherney, Adrian and Adam Sutton (2007) "Crime Prevention in Australia: Beyond 'What Works?'" *The Australian and New Zealand Journal of criminology*, vol 40, nr 1, s. 65-8.
- Choi, Jung Jin and Michael J. Gilbert (2010) "'Joe everyday, people off the street': a qualitative study on mediators' roles and skills in victim-offender mediation", *Contemporary Justice Review: Issues in Criminal, Social, and Restorative Justice*, vol 13 nr 2, s. 207-227.
- Christie, Nils (1977) "Conflicts as property", *The British Journal of Criminology*, vol 17, no 1 s. 1-15.
- Dansie, Elizabeth J. (2010) "A multigroup analysis of reintegrative shaming theory: An application to drunk driver offenses", Utah State University: UMI Dissertations Publishing (2011. 3440429).
- Hareide, Dag (2006) *Konfliktmedling*, Lund: Studentlitteratur
- Jacobsson, Maritha, Lottie Wahlin och Tommy Andersson (2013) *Den svenska medlingsmodellen. Till nytta för brottsoffret?*, Malmö: Gleerups Utbildning AB
- Johnstone, Gerry and Daniel W. Van Ness (eds) (2007) "The meaning of restorative justice": "Restorative Processes, Outcome and Stakeholders" in *Handbook of Restorative Justice*, Portland: Willan Publishing
- Kvale, Steinar och Svend Brinkmann (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur AB
- Latimer, Jeff, Craig Dowden and Danielle Muise (2005), "The effectiveness of restorative justice practices: a meta analysis", *The prison journal*, vol 85, nr 2, s. 127-144.
- Le Roux, Bernard (2010) "Restoration or Transformation: Restorative Justice and the Transformative - Approach to Crime-Related Mediation in the Swedish Context". I: Joseph P. Folger, Robert A. Barush Bush and Dorothy J. Della Noce (red).

Transformative mediation: A sourcebook resources for conflict intervention practitioners and programs. Kopia av kapitlet utskriven och tilldelad mig av Bernard Le Roux, april 2015.

- MacCold, Paul and Ted Wachtel (2003) "In Pursuit of Paradigm: A Theory of Restorative Justice" *Paper presented at the XIII World Congress of Criminology*, 10-15 August 2003, Rio de Janeiro, Brazil. International Institute for Restorative Practices, EFORUM.
- Marklund, Linda (2011) *Ett brott – två processer. Medling vid brott och unga lagöverträdare i straffprocessen*, Uppsala: Uppsala Universitetstryckeri
- Morris, Allison and Gabriell Maxwell (2001) *Restorative Justice for Juveniles Conferencing, Mediation and Circles*, Oregon: Hart publishing
- Norman, Jan och Lina Öhman (2011) *Medling och andra former av konflikthantering*, Västerås: Iustus Förlag AB
- Odén, Niklas, Lottie Wahlin (ed), Eleonore Lind och Eva Carling (2007) *Medling vid brott – En handbok*, Västerås: Brottsförebyggande rådet, Information och förlag
- Patel, Runa & Bo Davidson (2011) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*, Lund: Studentlitteratur AB.
- Riskin, Leonard L. (1996) "Understanding Mediators' Orientations, Strategies, and Techniques: A Grid for the Perplexed" *Harvard Negotiation Law Review*, vol 1, nr 7, s. 7-51.
- Sehlin, Staffan (2009) *Förebygger medling återfall i brott bland unga gärningsmän? En återfallsstudie av medlingsverksamheterna i Hudiksvall & Örnsköldsvik*. Umeå: Print & Media
- SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. (2001: 453). Socialdepartementet
- SFS 2002:445. *Lag om medling med anledning av brott*. Justitiedepartementet
- Socialstyrelsen (2009) *Barn och Unga som begår brott – Handbok för socialtjänsten*, Västerås: Socialstyrelsen/Iwa Wasberg
- Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer* Lund: Studentlitteratur AB
- Umbreit, Mark S, Robert B. Coates and Betty Vos (2004) "Victim-Offender Mediation: Three decades of practice and Research" *Conflict Resolution Quarterly*, vol 22, nr 1-2, s. 279-303.
- Widerberg, Karin (2002) *Kvalitativ forskning i praktiken*, Lund: Studentlitteratur
- Zher, Howard (2005) *Changing lenses: A new focus on crime and justice*, Waterloo: Herald Press

Bilaga 1, Intervjuguide

INTERVJUGUIDE

(Kursivering: möjliga följdfrågor)

1. Inledande frågor

Kan du berätta lite kort om dig och din bakgrund (utbildning), vilken din nuvarande position är och hur länge du har arbetat här?

- *Namn*
- *Utbildning*
- *Nuvarande position*

2. Medling vid brott

Kan du kort beskriva för mig hur ni får ett ärende till förmöte och medlingstillfälle brukar gå till. Vad är din roll som medlare?

3. Sekundära parter

Brukar anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till vara med under förmötet?

- *Vilken roll har sekundära parter under förmötet?*

Brukar anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till vara med under medlingstillfället?

- *Vilken roll har medföljande personer under medlingstillfället?*
- *Händer det att medföljande personer inte vill ta del under medlingstillfället?*
- *Händer det att antingen gärningspersonen eller brottsoffret inte vill att medföljande personer ska vara med under medlingstillfället?*

Upplever du att det är någon skillnad mellan åldersgruppen under 18 år och över 18 år angående om man har med/inte någon person?

Får anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till några instruktioner om vilken roll de bör inta under medlingsmötet? – *Om ja, hur lyder det?*

Vad anser du, bör anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till vara aktiva eller passiva under medlingstillfället?

- *Under medlingstillfället, vart befinner sig anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till i rummet?*

Vilka hinder och möjligheter upplever du när anhöriga, eller andra personer de berörda har anknytning till, är med under medlingstillfället?

(Den sekundära parten som medföljer brottsoffret)

- *Vilken funktion fyller den sekundära parten för gärningspersonen?*
- *Vilken funktion fyller den sekundära parten för brottsoffret?*

(Den sekundära parten som medföljer gärningspersonen)

- *Vilken funktion fyller den sekundära parten för gärningspersonen?*
- *Vilken funktion fyller den sekundära parten för brottsoffret?*

Om du funderar på något av dina senaste medlingstillfällen där en eller flera anhöriga eller andra personer de berörda parterna hade anknytning till var med, hur skulle du beskriva deras roll/funktion/förhållningssätt under medlingstillfället?

- *Upplever du att exemplet är ett undantagsfall eller berättar det något mer generellt dessa personers roll/funktion/förhållningssätt?*

I paragraf 8 om lag om medling med anledning av brott står det att:

”Vårdnadshavare för gärningsman och målsägare skall ges tillfälle att närvara vid medlingsmötet, om det inte finns särskilda skäl mot det. Även andra personer ska ges tillfälle att närvara vid medlingsmötet, om det är förenligt med syftet med medlingen och det i övrigt kan anses lämpligt.”

Händer det att du gör en bedömning att anhöriga eller andra personer de berörda har anknytning till inte bör vara med under medlingstillfället?

4. Rollen som medlare

Upplever du att din roll som medlare påverkas och eventuellt förändras om anhöriga eller/och andra personer de berörda har anknytning till är med/inte med under medlingstillfället?

Händer det att någon av de medföljande parterna uttrycker starka åsikter mot gärningspersonen under medlingstillfället? *Om ja, hur förhåller du dig till det?*

5. Avslutande fråga

Vad upplever du vara syftet med medling vid brott och vad är din roll som medlare?

Är det något du vill tillägga?